



อัจฉริยะบนทางสีขาว

ดร.อาทอง ฐมสหาย ณ อยุธา

ชื่อหนังสือ
เรียบเรียง

อัจฉริยะบนทางสีขาว (ฉบับปรับปรุงใหม่)
सानุพันธ์ ตันติศิริวัฒน์

สำนักพิมพ์ พรีเมายด์

พิมพ์ครั้งที่ 1-7

กันยายน 2548 - ตุลาคม 2550

พิมพ์ครั้งที่ 8 ฉบับปรับปรุงใหม่

มีนาคม 2554

ราคา 205 บาท

ISBN 978-616-7115-19-1



สงวนลิขสิทธิ์ พ.ศ.2554 โดย บริษัท พรีเมายด์ พับลิชชิง จำกัด
ห้ามลอกเลียนแบบไม่ว่าส่วนหนึ่งส่วนใดของหนังสือเล่มนี้
นอกจากจะได้รับอนุญาตจากผู้จัดพิมพ์

บรรณาธิการที่ปรึกษา

กฤษฎาพร ชุ่มสาย ณ อยุธยา

บรรณาธิการบริหาร

सानุพันธ์ ตันติศิริวัฒน์

บรรณาธิการ

อิศวเรศ ตโมณฑ

พิสูจน์อักษร

จิระพรรณ คณาสวัสดิ์

ศิลปกรรม

คณิตศาสตร์ เสमानพรัตน์

เอื้อเฟื้อภาพโดย

ดร.สุเมธ ชุ่มสาย ณ อยุธยา

ถ่ายภาพโดย

วรลักษณ์ ชุ่มสาย ณ อยุธยา

อิศวเรศ ตโมณฑ

จัดพิมพ์โดย บริษัท พรีเมายด์ พับลิชชิง จำกัด 27/33 ซอยศรีป้าเป็ญ ถนนพระราม 4 แขวงทุ่งมหาเมฆ

เขตสาทร กรุงเทพฯ 10120 โทรศัพท์ 0-2637-8600 โทรสาร 0-2637-8601 <http://www.freemindbook.com>

FreeMind Publishing Co.,Ltd. 27/33 Soi Sribumphen Rama 4 Rd., Tungmahamek, Sathorn,

Bangkok 10120 Tel. +(66) 2637 8600 Fax. +(66) 2637 8601 <http://www.freemindbook.com>

พิมพ์ที่ ห้างหุ้นส่วนจำกัด ภาพพิมพ์ 296 ซอยอรุณอมรินทร์ 30 ถนนอรุณอมรินทร์ แขวงบางยี่ขัน เขตบางพลัด

กรุงเทพฯ 10700 โทรศัพท์ 0-2433-0026-7 โทรสาร 0-2433-8587

จัดจำหน่ายโดย ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ถนนพญาไท เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ 10330

โทร. 0-2218-9872 โทรสาร 0-2254-9495 Call Center (จัดส่งทั่วประเทศ) โทร. 0-2255-4433

<http://www.chulabook.com> ร้านค้าติดต่อ แผนกขายส่ง สาขารัตนาธิเบศร์ (แยกแคราย)

โทร. 0-2950-5408-9 โทรสาร 0-2950-5405

พืพบูบ

กระดาษกนอบสายตา
www.greenread.com



อ่านได้บน



สำนักพิมพ์นี้เป็นสมาชิกสมาคมผู้จัดพิมพ์
และผู้จำหน่ายหนังสือแห่งประเทศไทย
แนะนำหรือวิจารณ์หนังสือเล่มนี้ได้ที่

www.thaibookrecommend.com

หากพบว่าหนังสือมีข้อผิดพลาดหรือไม่ได้มาตรฐาน

โปรดส่งหนังสือกลับไปที่สำนักพิมพ์ (ทางไปรษณีย์) ทางเรายินดีเปลี่ยนเล่มใหม่ให้ท่านทันที

คำนำสำนักพิมพ์ (พิมพ์ครั้งที่ 8 ฉบับปรับปรุงใหม่)

เป็นเวลากว่า 5 ปีแล้ว...ที่หนังสือ “อัจฉริยะบนทางสีขาว” ได้ทำหน้าที่ถ่ายทอดเรื่องราวชีวิตและแนวคิดในทุกมิติของ ดร.อาจอง ชุ่มสาย ณ อยุธยา ผู้สังคมไทย ซึ่งสามารถสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้คนมากมายได้ดำเนินชีวิตบนเส้นทางเดียวกับท่าน...โดยเฉพาะคุณครูและพ่อแม่ผู้ปกครอง ที่มองเห็นแล้วว่า การสร้าง “คนดี” เพื่อเป็นรากฐานของ “สังคมที่ดี” สามารถทำได้จริงอย่างเป็นรูปธรรม...และมาถึงทุกวันนี้ ความมุ่งมั่นทุ่มเทอย่างไม่รู้จักเหน็ดเหนื่อยของ ดร.อาจอง ชุ่มสาย ณ อยุธยา ได้ทำให้เกิด “เมล็ดพันธุ์สีขาว” มากมาย ที่พร้อมจะเติบโตเป็นต้นไม้ที่แข็งแรงสมบูรณ์ และคอยให้ร่มเงาแก่ผู้คนในสังคมได้ต่อไป

สำหรับการจัดพิมพ์ใหม่ในครั้งนี้ จึงถือเป็นช่วงเวลาที่เหมาะสมสำหรับการปรับโฉมรูปแบบใหม่ทั้งหมด พร้อมกับการปรับปรุงและเพิ่มเติมเนื้อหาใหม่ ตามความเป็นไปในชีวิตปัจจุบันของ ดร.อาจอง ชุ่มสาย ณ อยุธยา ด้วย ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้อ่านได้รับประโยชน์สูงสุดจากหนังสือเล่มนี้

สำนักพิมพ์พรีเมายด์ขอขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ นายแพทย์ ประเวศ วะสี และศาสตราจารย์ สุมณ อมรวินวัฒน์ ที่ได้มอบ “คำนิยม” อันล้ำค่าให้กับหนังสือเล่มนี้ และขอขอบพระคุณ คุณครูกึ่ง - ลัดดา จุลวงษ์ ที่ร่วมแบ่งปันเรื่องราวที่น่าประทับใจในรั้วโรงเรียนสัตยาไสให้ทุกท่านได้สัมผัส...และสุดท้ายนี้ ขอขอบพระคุณ ดร.อาจอง ชุ่มสาย ณ อยุธยา ที่ได้มอบความรักและความไว้วางใจแก่พวกเราเสมอมา

สำนักพิมพ์พรีเมายด์

คำนำสำนักพิมพ์ (พิมพ์ครั้งที่ 1)

มีหลายคนพูดว่า คนเก่งในสังคมนี้มีเยอะ แต่คนที่ทั้งเก่งทั้งดี นั้นหายากนัก สังคมของเราในยุคปัจจุบันกำลังฟอนเฟะ เพราะความเจริญทางด้านเทคโนโลยีที่กำลังโลดแล่นไปอย่างไม่หยุดยั้ง แต่ความเจริญทางด้านจิตใจของมนุษย์นั้นไม่สามารถก้าวทันเทคโนโลยี จึงทำให้มนุษย์ในโลกนี้พบกับปัญหาทุก ๆ ด้านมารุมเร้า ทั้งปัญหาทางสังคมที่ไม่สามารถไว้ใจใครได้ ขาดความมั่นคงทางจิตใจ ขาดความรักและความเมตตาต่อกัน ปัญหาทางเศรษฐกิจที่นับวันทำให้พวกเราอยู่รอดกันยากขึ้น เพราะค่าใช้จ่ายกับรายได้ที่เข้ามาไม่ได้สมดุลกัน ทำให้มนุษย์ต่างก็เห็นแก่ตัวกันมากขึ้น ต่างก็ต้องพยายามเอาตัวเองให้อยู่รอดก่อนที่จะคิดถึงคนอื่น

ดร.อาจอง ชุมสาย ณ อยุธยา ท่านเป็นผู้หนึ่งที่ทำให้เราสามารถพูดได้ว่า คนที่ทั้งเก่งทั้งดีนั้นก็มีอยู่ จากการที่ได้มีโอกาสรู้จักท่านมาเป็นเวลานานหลายสิบปี ท่านเป็นบุคคลที่กล่าวได้ว่าเป็นอัจฉริยะบุคคลของคนไทย เพราะเป็นคนไทยที่ได้สร้างชื่อเสียงในองค์การนาซ่า ซึ่งทำให้ประเทศไทยได้รับการกล่าวขวัญถึงกันอย่างแพร่หลายมาเป็นเวลานาน แต่นับจากนั้นความเป็นอัจฉริยะของท่านไม่ได้หยุดอยู่เพียงแค่นั้น ท่านต้องการที่จะปลูกความสามารถในตัวเด็ก ๆ ให้เป็นอย่างท่านด้วยการสร้างโรงเรียนที่ท่านให้ความรักและความเมตตา ทำให้เด็ก ๆ มีจิตใจที่อ่อนโยนนุ่มนวล มีความรักใคร่ในเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน มีความเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน และท่านยังสามารถฝึกให้เด็กได้ใช้ความคิดสร้างสรรค์ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อโลกนี้ต่อไป

สาธุพันธ์ ดันติศิริวัฒน์ นักเขียนผู้มีใจรักในการทำหนังสือที่มีคุณค่าและเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านได้บรรจกร้อยเรียงชีวิตที่ผ่านมาทั้งหมดของ ดร.อาจอง ชุมสาย ณ อยุธยา ไว้อย่างครบถ้วน...

“ขณะที่ผมได้ไปสัมภาษณ์และสัมผัสกับชีวิตของท่าน ผมรู้สึกเหมือนได้ไปอยู่ในโลกอีกใบหนึ่งที่เป็นโลกสีขาวบริสุทธิ์ โลกซึ่งเต็มไปด้วยบรรยากาศของความรัก ความเมตตา ความอบอุ่นที่อบอวลไปทั่วบริเวณนั้น ผมยอมรับว่าผมมีความสุขมาก และไม่อยากจะออกมาจากที่นั่นเลย...”

นี่เป็นความรู้สึกของผู้ที่ได้มีโอกาสไปศึกษาเกร็ดชีวิตของ ดร.อาจอง ชุมสาย ณ อยุธยา ในทุกแง่มุมมาให้ท่านผู้อ่านได้รับรู้ ถ้าท่านผู้อ่านได้อ่านหนังสือเล่มนี้จนจบเล่มแล้วละก็ ท่านจะปิดหนังสือด้วยใบหน้าที่ยิ้มเอยไปด้วยความสุขและความปิติอย่างแน่นอน

ชีวิตของคนเราคือการเรียนรู้ แต่ถ้าการเรียนรู้จากชีวิตของคนคนหนึ่งที่มีจิตใจและจิตวิญญาณที่ได้รับการขัดเกลาและเป็นตัวอย่างของการดำเนินชีวิตที่นำไปสู่ความสุขที่แท้จริงและถาวรได้ ใหนเลย! เราถึงจะไม่เรียนรู้และปฏิบัติตาม...

สำนักพิมพ์ฟรีมายด์

คำนิยม (ศาสตราจารย์ นายแพทย์ประเวศ วะสี)

ผมเป็นคนโชคดีที่รู้จักคนดีจำนวนมากคนหนึ่งคือ ดร.อาจอง ชุมสาย ณ อยุธยา...

ดร.อาจอง มีอัจฉริยภาพหลายด้านและมีความดีบนอัจฉริยภาพเหล่านั้น คนดีจำนวนมากไม่มีอัจฉริยภาพ และคนมีอัจฉริยภาพจำนวนมากก็ขาดความดี แต่ ดร.อาจอง มีทั้งอัจฉริยภาพ และความดี ความดีคือการมีหัวใจของความเป็นมนุษย์ มีความเห็นใจคนอื่น มีความกรุณาและชอบช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์

ดร.อาจอง มีความสนใจและประสบความสำเร็จอย่างกว้างขวาง ตั้งแต่การเป็นนักวิทยาศาสตร์ไปจนถึงธรรมะ ตั้งแต่ธุรกิจไปจนถึงการแสดงภาพยนตร์ ตั้งแต่การเป็นนักการเมืองไปจนถึงการเป็นนักการศึกษา การรู้เห็นกว้างขวางทำให้เห็นทั้งหมดได้ และมีนวัตกรรมเพื่อเผชิญกับธรรมชาติของการเปลี่ยนแปลง

ผมขออนุโมทนาในการที่มีการเรียบเรียงประวัติของ ดร.อาจอง ขึ้นไว้เพื่อให้อนุชนคนรุ่นหลังตลอดจนสาธารณชนได้ศึกษา การศึกษา ประวัติและเรื่องราวของคนดีมีประโยชน์ยิ่ง เพราะความดีเป็นบ่อเกิดของความสุข นอกจากนั้นยังก่อให้เกิดแรงบันดาลใจ แรงบันดาลใจที่จะทำความดีเป็นพลังสร้างสรรค์อันมหาศาลของมนุษย์ และถ้าศึกษาให้ละเอียดอาจเข้าใจเหตุปัจจัยเบื้องหลังคุณลักษณะบางอย่างบนเส้นทางชีวิตของ ดร.อาจอง จะเห็นได้ชัดเจนว่า การฝึกสมาธิตั้งแต่อายุยังน้อย มีผลต่อการเรียน การค้นพบของใหม่ ต่อความสุข และต่อการปรับเปลี่ยนในตัวตนของท่านอย่างสำคัญ

ที่น่ายินดีอย่างยิ่งก็คือการที่ท่านนำประสบการณ์และความรู้ทั้งหมดในชีวิตของท่านทุ่มเทให้กับโรงเรียนสัตยาไส เพื่อให้เด็ก ๆ ได้มีโอกาสพบกับกระบวนการเรียนรู้ที่ดี กระบวนการเรียนรู้ที่ดีคือสิ่งที่ประเสริฐที่สุดของมนุษย์

ดร.อาจอง ชุมสาย ณ อยุธยา กำลังกระจายสิ่งที่ประเสริฐที่สุดไปสู่มวลมนุษย์อย่างกว้างขวาง ด้วยสิ่งที่ประเสริฐที่สุดเท่าที่นั้น โลกจึงจะมีศานติ

ศาสตราจารย์ นายแพทย์ประเวศ วะสี

คำนิยม (ศาสตราจารย์ สุมน อมรวิวัฒน์)

หากจะมีการทายบุคคลิกลักษณะและเส้นทางชีวิตของบุรุษคนหนึ่ง而去ศึกษาต่อต่างประเทศตั้งแต่อายุ 9 ขวบ สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอกถึง 2 ปริญญา เป็นอาจารย์คณะวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นผู้บริหารระดับสูงในองค์กรธุรกิจ เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เป็นผู้ร่วมโครงการอวกาศขององค์การนาซ่า เป็นนักวิทยาศาสตร์ดีเด่น และได้แสดงภาพยนตร์รับบทเป็นท่านเจ้าคุณชุลฯ ทุกคนต้องวาดภาพศาสตราจารย์ผู้คงแก่เรียน สวมแว่นตาทนทาน หุ่นไทยคำอังกฤษคำ อัดตาสอง ดำเนินชีวิตอย่างเศรษฐกิจ โอ้อ่า ฟุ่มเฟือย ที่เรียกกันว่า พวกไฮโซ (ชั้นสูง)

ไม่ใช่เลย เท่าที่ข้าพเจ้าได้พบและรู้จักอาจารย์ ดร.อาจอง ชุมสาย ณ อยุธยา อาจารย์เป็นคนธรรมดา อ่อนน้อมถ่อมตน แต่สง่างาม เป็นครูใหญ่โรงเรียนเซนต์คาทอลิกแห่งหนึ่งในต่างจังหวัด สื่อสารภาษาได้ชัดทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ เป็นผู้สนใจใฝ่ธรรม และปฏิบัติตนตามหลักขันธ์ สโรจจะ ซึ่งเป็นธรรมะของชีวิตที่ดีงาม

เมื่อ 30 ปีมาแล้ว ข้าพเจ้าทำงานกิจการนิสิต ซึ่งสมัยนั้นเรียกว่า อาจารย์ฝ่ายปกครองในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้ทราบว่ามีชมรมจิตศึกษา ซึ่งมี ดร.อาจอง เป็นที่ปรึกษา ได้ฝึกนิสิตนั่งสมาธิแผ่เมตตาให้แก่ต้นไม้ เรื่องนี้เป็นที่เล่าขานกันมากในจุฬาฯ เพราะไม่เคยมีใครทำเช่นนั้นมาก่อน กิจกรรมนี้มีลักษณะผสมผสานระหว่างการนั่งสมาธิ กับการวิจัยเชิงทดลอง ผลปรากฏว่าต้นไม้ในแปลงทดลองผลิดอกบานสะพรั่งด้วยได้รับพลังจิตจากนิสิต เดิบโตเร็วกว่าแปลงควบคุมอย่างมีนัยสำคัญ จำได้ว่าแปลงทดลองอยู่หลังตึกคณะวิทยาศาสตร์ ทุกคนไปดูแล้วสนใจยิ่ง

เส้นทางดำเนินชีวิตของอาจารย์ ดร.อาจอง จัดได้ว่าประสบความสำเร็จทั้งทางโลกและทางธรรม เมื่ออาจารย์ได้บรรยายผลงานวิจัยเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ที่บูรณาการ ข้าพเจ้าเกิดความศรัทธาเพิ่มขึ้นอีกเรื่องหนึ่งว่า ดร.อาจอง เป็นคนที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และเป็นกัลยาณมิตร แม้ว่าผลงานจะตีพิมพ์ อาจารย์มิได้อวดตนเอง แต่กลับยกย่องอาจารย์ที่ปรึกษาและจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่ได้ให้แนวทางเรียนรู้ อาจารย์ ดร.อาจอง จึงเป็นครุศาสตร์คุณูปการที่เรานึกภาคภูมิใจ

ข้าพเจ้าได้มีโอกาสไปพักและดูงานที่โรงเรียนสัตยาไส ข้าพเจ้าได้เรียนรู้หลายเรื่องและรู้สึกประทับใจที่ได้พบโรงเรียนในฝันขนาดนี้ โรงเรียนสัตยาไสเป็นโรงเรียนชีวิต โรงเรียนธรรมชาติ โรงเรียนคุณธรรมที่มีลักษณะกลมกลืนกับกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ข้าพเจ้าจะไม่บรรยายละเอียดในที่นี้ เพียงแต่จะเชื่อเชิญให้ผู้คิดสร้างโรงเรียนในฝันแบบวัตถุนิยมได้ศึกษาปรัชญาและหลักการของโรงเรียนสัตยาไส แล้วนำไปปรับใช้เพื่อให้นักเรียนเติบโตเป็นมนุษย์ที่ดี

หนังสือ “อัจฉริยะบนทางสีขาว” ได้ฉายภาพอาจารย์ ดร.อาจอง ให้ผู้อ่านได้เข้าถึงความหมายของ Educated person (ศึกษา) หวังว่าจะได้มีโอกาสติดตามงานของอาจารย์ ดร.อาจอง ชุมสาย ณ อยุธยา อีกต่อไป

ศาสตราจารย์ สุมน อมรวิวัฒน์

รายได้ส่วนหนึ่งขอมอบให้กับ
โรงเรียนสัตยาไส จังหวัดลพบุรี
ด้วยความรักและความเมตตา

สารบัญ

- 12 อารัมภบท...
- 22 กำเนิดอัจฉริยะตัวน้อย...
- 32 ชีวิตในต่างแดน...
- 50 จุดเปลี่ยนแปลงของชีวิต...
- 64 ก้าวเท้าเข้าสู่มหาวิทยาลัยชื่อดังของโลก...
- 76 ดอกเตอร์...กับมุมมองที่แตกต่าง
- 94 กลับเมืองไทยรับใช้สังคม...
- 116 คนไทยในองค์การนาซ่า ไม่ยากเกินจริง...
- 130 เข้าสู่แวดวงธุรกิจและการเมือง...
- 144 พบท่านไสยาบา...มนุษย์มหัศจรรย์
- 156 สร้างโรงเรียนในฝัน...ดินแดนสวรรค์ของเด็กๆ
- 178 หลักการเรียนรู้ที่สมบูรณ์แบบ...
- 198 สังกัษกับโรงเรียนสัตยาไส (1)
ส่งมอบความดีงามสู่สังคมโลกกว้าง
- 208 สังกัษกับโรงเรียนสัตยาไส (2)
เมล็ดพันธุ์เติบโตใหญ่เป็นต้นกล้า...
ต้นกล้าเติบโตใหญ่ให้ร่มเงา
- 216 บทสรุปของชีวิต...โดย ดร.อาจอง ชุมสาย ณ อยุธยา
- 222 ประวัติ ดร.อาจอง ชุมสาย ณ อยุธยา

...โรงเรียนสัตยาไส จังหวัดลพบุรี...

หลังจากใช้เวลาตีมด่ากับบรรลละมุนของธรรมชาติที่ไม่ได้สัมผัสมานานนักหนาอยู่ครู่หนึ่งแล้ว ผมก็รีบลุกขึ้นแต่งตัว เพื่อจะได้ไปร่วมสวดมนต์ตอนเช้ากับเด็กนักเรียนให้ทันตามที่ได้ตั้งใจไว้

จากจุดที่พักไปถึงห้องสวดมนต์มีระยะทางประมาณ 300 เมตร เมื่อมองไปรอบๆ สิ่งที่ผมเห็นคือ อาณาจักรแห่งธรรมชาติของเด็กๆ ซึ่งกว้างใหญ่ไพศาลสุดลูกหูลูกตา ครูและนักเรียนต่างพากันเดินจากบ้านพักของตัวเองไปยังจุดหมายเดียวกัน ตลอดทางนั้นผมได้พบกับใบหน้ายิ้มแย้ม และคำทักทายยามเช้าที่แสนจะอบอุ่นหัวใจ

“เมื่อคืนนอนหลับสบายไหมคะ?”

“สบายมากครับ” ผมตอบกลับไปทันที

“ดีจังเลยคะ พวกเราเกรงกันว่ามาพักอยู่ป่าอยู่เขา จะรู้สึกต่างถิ่นไม่ค่อยสะดวกสบาย ขาดเหลืออะไรบอกได้เสมอนะคะ”

วินาทีนั้นผมไม่แปลกใจเลยว่า เหตุใดคนที่เคยเข้ามาสัมผัสกับสถานที่แห่งนี้จึงบอกเป็นเสียงเดียวกันว่า ที่นี่เป็น “ดินแดนแห่งสรวงสวรรค์อย่างแท้จริง” เพราะไม่เพียงแต่จะมีสถานที่อันสวยงาม สงบร่มรื่นด้วยธรรมชาติเท่านั้น หากแต่ผู้คนที่นี่ก็ยังเปี่ยมไปด้วยคุณธรรม ความรัก และความเมตตาอีกด้วย

อาร์มกบท...

เมื่อผมลืมตาตื่นขึ้นในเวลาเช้ามีดของวันหนึ่ง สิ่งแรกที่สัมผัสได้คือความบริสุทธิ์สดชื่นของอากาศที่แทรกผ่านเข้าสู่ปอด พร้อมกับเจ้าบ้านตัวน้อยจากธรรมชาติหลายร้อยตัวที่พากันมาส่งเสียงจิบจิบ ทักทายแขกผู้มาเยือนอย่างผมในเช้าวันใหม่...นี่คือสัมผัสอันแท้จริงแห่งธรรมชาติซึ่งมีอาจพบเจอได้เลยจากสังคมเมืองในทุกวันนี้ แน่หนอนว่าในเวลาที่กำลังกล่าวถึงนี้ผมมิได้อยู่ในกรุงเทพฯ หรือเมืองใหญ่ของที่ใด และก็ได้ไม่ได้อยู่ที่รีสอร์ทหรือสถานที่พักตากอากาศที่ไหน แต่สถานที่ที่ผมกล่าวถึงนี้คือโรงเรียน

เมื่อเดินใกล้จะถึงห้องสวดมนต์ ผมก็ได้ยินเสียงเพลงท่วงทำนองแปลก ๆ แ่วออกมาจากห้องนั้น ผมไม่รู้หรือกว่าเป็นเสียงเพลงอะไร รู้แต่เพียงว่า...ผมรู้สึกถึงความสงบอย่างบอกไม่ถูก...และเมื่อเข้าไปในห้องสวดมนต์ ภาพแรกที่ได้เห็นคือ สุภาพบุรุษรูปร่างสูงใหญ่แต่งตัวด้วยชุดพระราชนิยมสีสดใส ใบหน้าของท่านยิ้มแย้มผ่องใส แววตาเอื้ออาทร กำลังช่วยกำกับพวกเด็ก ๆ ที่ทยอยกันเข้ามาในห้องให้นั่งสมาธิอย่างถูกต้อง ท่านคือผู้ที่เด็ก ๆ เรียกว่า “อาจารย์” หรือ “ดอกเตอร์” และบางครั้งเด็ก ๆ ก็เรียกท่านว่า “พ่อ” ด้วยความรู้สึกที่ถ่ายทอดออกมาจากจิตใจเบื้องลึกของพวกเขา

...ผมกำลังพูดถึง ดร.อาจง ชุมสาย ณ อยุธยา...

ขณะนั้นเป็นเวลาราวตีห้าครึ่ง เด็ก ๆ ทุกระดับชั้น ตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จนถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ก็เข้ามาจนเกือบจะเต็มห้อง เมื่อมากันครบ เสียงเพลงเจียบลง...ทุกสายตาก็จ้องไปที่หัวหน้านักเรียน ซึ่งกำลังจุดธูปเทียนอยู่ที่หน้าองค์พระพุทธรูปบริเวณหน้าห้องในเวลาเดียวกัน ดร.อาจง ก็เดินไปนั่งที่เปียโนบริเวณมุมห้องด้านซ้ายพร้อมกับความฉงนสนเท่ห์ที่ผุดวาบขึ้นมาในความคิดของผม ด้วยตัวผมเองไม่เคยพบเห็นภาพเหล่านี้จากสถานที่ใด หรือโรงเรียนแห่งไหนมาก่อน

คุณครูให้นักเรียนพูดตาม...

“อิมินาสักกาเรนะ พุทธังปุเชมะ...อิมินาสักกาเรนะ อัมมังปุเชมะ...อิมินาสักกาเรนะ สังฆังปุเชมะ...”

จากนั้นเสียงเปียโนก็ดังขึ้นพร้อมกับการร้องเพลงสวดมนต์ของเด็ก ๆ ...

“...พุท...ธัง...สะระนัง...คัจฉา...มิ.....ธัม...มัง...สะระนัง...คัจฉา...มิ.....สัง...ฆัง...สะระนัง...คัจฉา...มิ...”

...พระพุท...คือศาสดา...องค์พระสัมมา...สัมพุท...ธะเจ้า...พระธรรม...คือคำกล่าว...สั่งสอนชาว...พุททั่วไป...พระสงฆ์...เราจนบไหว้...พระสอนให้...เรารู้ชั่วดี...

...พุท...ธัง...สะระนัง...คัจฉา...มิ.....ธัม...มัง...สะระนัง...คัจฉา...มิ.....สัง...ฆัง...สะระนัง...คัจฉา...มิ...”

เมื่อเสียงเปียโนที่เพราะพรังผลสานเข้ากับเสียงขับร้องอันเจื้อยแจ้วของเด็ก ๆ ก็ทำให้บทสวดมนต์นี้กลายเป็นเพลงสวดมนต์ที่ระรื่นหูน่าฟังยิ่งนัก...ผมคิดว่าวิธีการเช่นนี้เป็นการบูรณาการการสวดมนต์ที่วิเศษมาก หากมีการนำไปใช้กับเด็ก ๆ อย่างแพร่หลาย เด็กยุคใหม่ก็คงจะมองการสวดมนต์ในแง่บวก และนิยมชมชอบการสวดมนต์มากขึ้นเป็นแน่

คุณครูกล่าวให้นักเรียนกราบพระพร้อมกัน

“อัญชลี...วันทา...อภิวัต...น้อมระลึกถึงองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทเจ้า...อัญชลี...วันทา...อภิวัต...น้อมระลึกถึงพระธรรมคำสั่งสอนของพระองค์...อัญชลี...วันทา...อภิวัต...น้อมระลึกถึงพระสงฆ์ผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ...อัญชลี...วันทา...อภิวัต...น้อมระลึกถึงพระคุณอันยิ่งใหญ่ของคุณแม่และคุณพ่อ...อัญชลี...วันทา...อภิวัต...น้อมระลึกถึงพระคุณของคุณครูและองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ”

จากนั้นคุณครูก็ให้นักเรียนนั่งสมาธิพร้อมกัน ภาพที่เห็นนั้น
สวยงามมาก อยากให้ท่านผู้อ่านลองจินตนาการตามไปด้วย...เด็กเล็ก...
เด็กโต นั่งสมาธิอย่างตั้งอกตั้งใจโดยพร้อมเพรียงกัน

คุณครูเป็นผู้กล่าวนำเข้าสู่การนั่งสมาธิ...

“กำหนดลมหายใจ เข้าและออก...หายใจเข้า ภาวนาว่า...
พุท...หายใจออก ภาวนาว่า...โธ.....พุท...โธ...พุท...โธ...พุท...โธ”

เมื่อเด็ก ๆ ทุกคนนั่งอย่างสงบนิ่ง บทเพลงบรรเลงไพเราะ
เสนาะหูค่อย ๆ ดังขึ้นอีกครั้งพร้อมกับคำพูดอ่อนหวาน...บางเบา...
นุ่มนวล...ที่คุณครูได้พูดนำให้เด็กทุกคนปฏิบัติตาม...

“ให้นักเรียนนึกถึงแสงสว่าง...แสงสว่างที่อยู่ตรงหน้าของ
เรา...และให้จดจำแสงสว่างนี้ไว้

...นำแสงสว่างมาไว้ที่ศีรษะของเรา...ให้ศีรษะของเราเต็มไปด้วย
แสงสว่าง...เราจะคิด...ในสิ่งที่ดี...คิดในสิ่งที่มีประโยชน์...เราคิด
อย่างไร...เราก็เป็นอย่างนั้น...ในความคิดของเรา...จะเต็มไปด้วย
ความรัก...และความเมตตา...

...จากนั้นนำแสงสว่าง...มาไว้ที่หัวใจของเรา...ให้หัวใจของเราเต็ม
ไปด้วยแสงสว่าง...ให้คิดว่า...ที่หัวใจของเรานั้นมีดอกบัว...พอดอกบัวได้
รับแสงสว่าง...ดอกบัวก็จะบานสวยงาม...เช่นเดียวกับจิตใจของเรา...หาก
เรามีจิตใจที่ดี...มีความรัก...และความเมตตา...หัวใจของเรา...ก็จะบริสุทธิ์
สวยงามเช่นกัน...

...จากนั้นนำแสงสว่าง...มาไว้ที่แขนและมือทั้งสองข้างของ
เรา...ให้แขนและมือทั้งสองข้างของเรานั้น...เต็มไปด้วยแสงสว่าง...เราจะ
ทำแต่ความดี...ทำในสิ่งที่มีประโยชน์...รับใช้ช่วยเหลือทุก ๆ คน...ด้วย
ความรัก...และความเมตตา...

...และนำแสงสว่างนั้น...มาไว้ที่ขาและเท้าทั้งสองข้างของเรา...ให้
ขาและเท้าทั้งสองข้างของเรานั้น...เต็มไปด้วยแสงสว่าง...เราจะก้าวเดิน
ไปข้างหน้า...ก้าวเดินไปในหนทางที่ดี...ก้าวไปทำประโยชน์ให้กับ
สังคม...และในทุกย่างก้าวของเรา...จะเต็มไปด้วยความมั่นใจ...และตั้งใจ
ที่จะทำความดี...

...และให้นำแสงสว่างนั้น...ผ่านร่างกาย...เข้าไปในปากและลิ้น
ของเรา...ให้ปากและลิ้นของเรานั้น...เต็มไปด้วยแสงสว่าง...เราจะพูดแต่
สิ่งที่ดี...พูดแต่สิ่งที่มีประโยชน์...ด้วยคำพูดที่ไพเราะ...อ่อนหวาน...
สุภาพ...อ่อนน้อมกับทุก ๆ คน...และทุกคำพูดของเรา...จะเต็มไปด้วย
ความรัก...และความเมตตา...

...และนำแสงสว่างนั้น...มาไว้ที่หูทั้งสองข้างของเรา...ให้หูทั้งสอง
ข้าง...เต็มไปด้วยแสงสว่าง...เราจะรับฟังแต่สิ่งที่ดี...รับฟังแต่สิ่งที่มี
ประโยชน์...รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นทุกเมื่อ...

...และนำแสงสว่าง...มาไว้ที่ตาทั้งสองข้างของเรา...ให้ตาทั้งสอง
ข้างเต็มไปด้วยแสงสว่าง...เราจะมองไปข้างหน้า...มองในสิ่งที่ดี...มองเห็น
ความดีในทุก ๆ คน...และมองทุก ๆ คน...ด้วยความรัก...และความ
เมตตา...

...และจากนั้น...ให้นำแสงสว่าง...มาไว้ที่ศีรษะของเราอีกครั้ง
หนึ่ง...ให้ศีรษะของเรา...เต็มไปด้วยแสงสว่าง...เราจะแผ่ประกายแสง
สว่างออกไป...ไปยังทุก ๆ คนที่เรารัก...ไปยังคุณพ่อคุณแม่...ผู้ที่มีพระคุณ
อันยิ่งใหญ่...ผู้ที่ให้กำเนิดและเลี้ยงดูเรามา...แผ่กระจายแสงสว่างออก
ไป...ไปยังคุณครู...ผู้อบรมสั่งสอน...ให้วิชาความรู้แก่เรา...นำแสงสว่างแผ่
กระจายออกไปยังเพื่อน ๆ ...ญาติพี่น้อง...และทุก ๆ คน...รวมทั้งสิ่งมีชีวิต
ทุก ๆ ชีวิตบนโลกนี้...ไม่ว่าจะเป็น...สัตว์...หรือต้นไม้...ให้ทุก ๆ ชีวิต
นั้น...ได้รับแสงสว่างแห่งความรัก...และความเมตตา...เราจะแผ่กระจาย
แสงสว่างออกไป...ให้ทั่วทั้งโลก...ทั้งจักรวาล...

...เราอยู่ในแสงสว่าง...แสงสว่างอยู่ในตัวเรา...เรา...คือแสงสว่าง...

เมื่อจบประโยคนี้...เสียงเพลงจบลง

“และหลังจากนั้น...ให้ทุกคนนำแสงสว่างมาไว้ที่หัวใจของเรา...
ให้หัวใจของเราเต็มไปด้วยแสงสว่าง...เราจะเป็นคนดี...มีความรัก...และ
ความเมตตา...และเราจะเก็บแสงสว่างนี้ไว้...ให้อยู่กับตัวเรา...ตลอดไป”

จากนั้น คุณครูก็ได้สั่งให้ทุกคนค่อย ๆ ลืมตาขึ้น...

สิ่งที่ผมรู้สึกได้จากการนั่งสมาธิในครั้งนี้คือ ความสงบสุขและ
ความรู้สึกอิ่มเอิบใจ ที่เกิดขึ้นขณะได้นั่งสมาธิและจินตนาการภาพตาม
ไปด้วย...ทุกถ้อยคำ ทุกประโยค...ประกอบด้วยเสียงเพลงบรรเลงที่
ไพเราะ ประสานกับเสียงนกร้องขับขานในยามเช้าที่นอกหน้าต่าง

ถ้าทุกคนได้มีโอกาสปฏิบัติสมาธิอย่างเช่นที่นักเรียนโรงเรียน
สัตยาไสได้ปฏิบัติกันทุก ๆ วัน เพียงแค่วันละครึ่งชั่วโมงในตอนเช้า
คงส่งผลให้โลกของเราเกิดการเปลี่ยนแปลงเป็นโลกที่น่าอยู่ขึ้นมากกว่า
เดิมหลายเท่าตัวทีเดียว...ว่าไหมครับ...

สิ่งที่นักเรียนโรงเรียนสัตยาไสปฏิบัติกันทุกเช้านี้ คือหนึ่งในวิธี
การสั่งจิตใต้สำนึกที่ ดร.อาจอง ได้สร้างสรรค์ขึ้นมาเพื่อให้เด็ก ๆ เป็น
คนที่คิดถึงแต่ในสิ่งดี ๆ แต่กระนั้นก็เป็นเพียงเสี้ยวหนึ่งของความเป็น
อัจฉริยบุคคลผู้เปี่ยมไปด้วยคุณธรรมของท่าน ซึ่งในหนังสือเล่มนี้แหละ
ครับ...ที่จะทำให้คุณได้อิ่มยิ้มอ้มเอมไปกับตัวตนของ ดร.อาจอง อย่าง
เต็มที่ และบางที่อาจจะทำให้บางส่วนของตัวตนของคุณเกิดการ
เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นก็ได้...

หลังจากนั่งสมาธิ ดร.อาจอง จะสรรหาเรื่องมาเล่าให้เด็ก ๆ
ฟัง เพื่อเป็นการสอน ให้ข้อคิด ให้ความสนุกสนาน พร้อมกับถาม
คำถามให้เด็ก ๆ ได้ช่วยกันตอบ ช่วยกันแสดงความคิดเห็น และที่สำคัญ
ท่านได้ฝึกให้เด็ก ๆ กล้าที่จะถามคำถามที่ตัวเองอยากรู้

เมื่อกิจกรรมการนั่งสมาธิและสวดมนต์ก่อนรับประทานอาหารเช้า
เข้าได้จบลง หลังจากร้องเพลง “สรรเสริญพระบารมี” เรียบร้อย เด็ก ๆ
ก็ทยอยออกจากห้องสวดมนต์อย่างเป็นระเบียบ

ผมเดินเข้าไปหา ดร.อาจอง ทันที ท่านเดินเข้ามาตบไหล่และ
ยิ้มให้อย่างอบอุ่น พร้อมกล่าวทักทายยามเช้า และชักชวนให้ไป
รับประทานอาหารเช้าพร้อมกับพวกเด็ก ๆ

“สวัสดิ์ครับ เป็นยังไงบ้าง เอาไว้วันหลัง ผมจะให้คุณลองพูดอะไรกับพวกเด็ก ๆ แทนผมบ้างนะ ชักถามพวกเขา ลองให้พวกเขาถามคำถามคุณดูบ้าง...เด็ก ๆ เขาฉลาดมากนะ”

ท่านพูดด้วยสีหน้าที่เปี่ยมสุขและภาคภูมิใจในลูกศิษย์ของท่านทุกคน

ผมรู้สึกว่าคุณแม่ของเด็กนักเรียนเหล่านี้โชคดีมากที่ลูก ๆ ของพวกเขาได้มีโอกาสเข้าเรียน ณ โรงเรียนแห่งนี้ เพราะที่นั่นฝึกให้เด็ก ๆ เป็นผู้ที่กล้าคิดกล้าแสดงออก เปี่ยมด้วยคุณธรรม ความรัก และความเมตตา เสียสละเพื่อส่วนรวม

เห็นได้ชัดจากนโยบายของโรงเรียนคือนอกจากค่าใช้จ่ายส่วนตัวของเด็ก ๆ ที่ผู้ปกครองต้องรับผิดชอบตามจริงแล้ว โรงเรียนจะไม่เรียกเก็บค่าเล่าเรียนใด ๆ อีก...และที่สำคัญ โรงเรียนแห่งนี้ยังมีผู้บริหารสูงสุดอย่าง ดร.อาจง ที่พร้อมจะปลูกฝังลูกศิษย์ของท่านให้เติบโตเป็นคนดี ด้วยความรัก ความเข้าใจ และความเมตตาที่มากล้น

สิ่งที่ทำให้ผมประทับใจในสภาพบุรุษท่านนี้จนยากที่จะลืมเลือนก็คือ ในช่วงที่ผมเข้าไปสังเกตการณ์และสัมภาษณ์ท่านอยู่ในโรงเรียนสัตยาไสนั้น แม้ว่าในแต่ละวันท่านจะเหน็ดเหนื่อยกับภาระหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนมากมายสักแค่ไหน แต่กระนั้นท่านก็ยังเมตตา เอ่ยปากเชื้อเชิญผมด้วยตัวของท่านเองอยู่เสมอ ดังครั้งหนึ่งที่ท่านได้กล่าวกับผมว่า

“เราจะไปคุยกันต่อดีไหม ตอนนี้ผมยังมีเวลาว่าง เพราะเดี๋ยวอีก 2 ชั่วโมง ผมมีนัดกับคณะอาจารย์จากมหาวิทยาลัยขอนแก่นจะมาขอเยี่ยมชมโรงเรียน...ตอนนี้ผมไม่อยากปล่อยเวลาให้มันเสียเปล่า”

ทุกวันนี้ ดร.อาจง ทุ่มเทชีวิตทั้งหมดของท่านให้กับการทำงาน แต่การทำงานนั้นมิใช่เป็นการทำงานเพื่อผลประโยชน์ของตนเอง หากแต่เป็นการทำงานเพื่อผู้อื่นอยู่ตลอดเวลา นั่นคือ เพื่อเด็ก ๆ ... เพื่อสังคม...และเพื่อประเทศชาติ

ผมอยากจะบอกกับท่านว่า...

เพียงแค่นี้ผมได้มีโอกาสไปใช้ชีวิตที่โรงเรียน...ได้เห็นการใช้ชีวิตของท่าน...ได้เห็นตัวอย่างของคนที่มี “คุณค่าความเป็นมนุษย์” อย่างเต็มเปี่ยม...ผมก็มีความสุขมากแล้ว...ยิ่งผมได้รับโอกาสดี ๆ ที่จะนำเรื่องราวของท่านมาถ่ายทอดให้คนทั่วไปได้รับรู้...ความสุขของผมก็มากขึ้นเป็นร้อยเท่าทวีคูณ

เมื่อได้รับโอกาสอันดีที่หายากยิ่งถึงเพียงนี้ ผมจึงสัญญากับตนเองว่าจะถ่ายทอดเรื่องราวชีวิตของ ดร.อาจง ชุมสาย ณ อยุธยา ในทุกแห่งทุกมุม ทุกบทบาท ให้ออกมาอย่างละเอียดลออที่สุด เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อท่านผู้อ่านมากที่สุด...ตั้งเรื่องราวที่ผมจะเล่าต่อไปนี้...



กำเนิดอังฉริยะตัวน้อย...

ท่ามกลางบรรยากาศของโรงเรียนในยามเย็นที่หน้าบ้านพักของ ดร.อาจอง...อันเงียบสงบ มีสายลมอ่อนๆ ...ดร.อาจอง นิ่งคิด...หวนระลึกถึงบรรยากาศสมัยที่ยังเป็นเด็กอยู่คู่หนึ่ง...ก่อนจะเล่าให้ฟังว่า

“...ผมเกิดมาในช่วงเริ่มต้นสงครามโลกครั้งที่ 2 พอดี...เสียงหวอ...เสียงเครื่องบิน...เสียงระเบิด...ดังแทบทุกวัน”

วันที่ 6 พฤศจิกายน พ.ศ.2483 บุตรชายคนที่ 2 ของ หม่อมหลวงมานิจ ชุมสาย และนางเฉลิมขวัญ ชุมสาย ณ อยุธยา ได้ลืมตาดูโลกที่โรงพยาบาลวชิระ ซึ่งเกิดหลังจากบุตรชายคนแรก ประมาณ 20 เดือน...

คุณพ่อและคุณแม่คาดหวังไว้ว่าจะได้ลูกสาวและได้เตรียมเสื้อผ้าสำหรับเด็กผู้หญิงไว้เป็นอย่างดี แต่เมื่อเห็นเป็นเด็กชายก็ตกใจส่งเสียงออกมาว่า “เอ๊ะ!” และนั่นก็คือที่มาของ ด.ช.เอ๊ะ นั่นเอง

สมเด็จพระสังฆราชในขณะนั้น ทรงดูดวงให้ และทรงเห็นว่าเด็กชายคนนี้จะเป็นคนหนึ่งเงียบ ขลาดกลัว ไม่ค่อยกล้าแสดงออก เพื่อเป็นการแก้เคล็ดจึงพระราชทานชื่อให้ว่า อองอาจ แต่จากนั้นทรงเห็นว่าชื่อ อองอาจ มีหลายคนแล้ว จึงเปลี่ยนให้ใหม่เป็น อาจอง ซึ่งไม่ค่อยจะมีใครเหมือน สุดท้าย ด.ช.เอ๊ะ จึงมีชื่อจริงอย่างเป็นทางการว่า ด.ช.อาจอง

“พี่ชายผมชื่อ เอ๊ะ...แต่ก็ไม่เคยถามคุณพ่อคุณแม่ถึงที่มาของชื่อพี่ชาย รู้แค่ว่า ตอนนั้นผมต้องใส่ชุดเด็กผู้หญิงเป็นเวลาหลายปี เพราะคุณพ่อคุณแม่ชื่อเอาไว้เยอะ...”

ครอบครัวของ ด.ช.เอ๊ะ ในตอนนั้นประกอบไปด้วย คุณพ่อ คุณแม่ พี่ชาย (ด.ช.สุเมธ ชุมสาย ณ อยุธยา) และ ด.ช.เอ๊ะ...ชีวิตครอบครัวที่อบอุ่นเริ่มต้นที่บ้านพัก ซึ่งอยู่ในเขตทหาร ติดกับ ร.พันเก้า เนื่องจากคุณปู่ คือ ม.ร.ว.นารถ ชุมสาย เป็นนายทหารยศพันเอก

ในปีที่ ด.ช.เอ๊ะ เกิด เป็นปีที่สงครามโลกครั้งที่ 2 เพิ่งเริ่มต้นขึ้น บ้านที่พักอยู่ในขณะนั้นตั้งอยู่ในเขตดุสิต กรุงเทพฯ และอยู่ในบริเวณเดียวกันกับกองทัพบก จึงมีเครื่องบินมาทิ้งระเบิดในบริเวณนั้นบ่อยครั้ง ซึ่งส่วนใหญ่ในช่วงที่เกิดการทิ้งระเบิด ที่บ้านจะมีเพียงแต่คุณแม่ พี่ชาย และ ด.ช.เอ๊ะ อยู่ด้วยกันสามคนแม่ลูกเท่านั้น ส่วนคุณพ่อทำงานรับราชการอยู่ในกระทรวงศึกษาธิการ...

ทุกครั้งที่มီးเสียงหวอดังขึ้น คุณแม่จะรีบอุ้ม ด.ช.เอ๊ะ และ ด.ช.เอ๊ะ ลงไปในหลุมหลบภัย ซึ่งขุดลงไปใต้ดินและมีฝาปิดอยู่ พร้อมกับขนเสปียงอาหารที่อยู่บนโต๊ะอาหารลงไปหลุมหลบภัยด้วย เพื่อให้ลูกทั้งสองคนได้รับประทานระหว่างนั่งรอให้การสู้รบสงบลง

ระหว่างที่อยู่ในหลุมหลบภัย ก็จะได้ยินเสียงเครื่องบิน ตามด้วยเสียงระเบิด คุณแม่กอดลูกทั้งสองไว้อย่างแนบแน่น แรงจากการสั่นสะเทือนทำให้เศษดินและฝุ่นหล่นลงไปหลุม และตกลงไปในอาหารจนรับประทานไม่ได้ ด.ช.เอ๊ะ ตัวน้อยจึงเอาแต่ร้องไห้ด้วยความหวียวอยู่อย่างนั้น

โดยปกติแล้ว สามแม่ลูกจะเข้าไปอยู่ในหลุมหลบภัยครั้งหนึ่งไม่ต่ำกว่าหนึ่งชั่วโมง เหตุการณ์เช่นนี้เกิดขึ้นบ่อยครั้ง ทว่าท่ามกลางความทุกข์เข็ญจากภัยสงครามก็บังเกิดเหตุการณ์น่าประหลาดใจขึ้นในวันหนึ่ง

คุณแม่ได้เล่าให้ ด.ช.เอ๊ะ ฟังว่า มีอยู่วันหนึ่ง ได้พบชายหนุ่มสวมเสื้อคลุมคล้ายกับพระ แต่ก็ไม่ใช่พระ ชายหนุ่มผู้นี้มาหาคุณแม่และมอบห่อกระดาษห่อหนึ่งให้กับคุณแม่

“ให้เอาไปโรยบนหลังคา แล้วทุกคนในบ้านนี้จะปลอดภัย” ชายหนุ่มคนนั้นบอก

คุณแม่เดินกลับเข้าไปในบ้าน พร้อมกับเปิดห่อกระดาษ สิ่งที่อยู่ในห่อนั้นมีลักษณะคล้ายกับทรายละเอียด คุณแม่เอาทรายนั้นไปโรยบนหลังคา แล้วกลับลงมาเพื่อจะกล่าวขอบคุณชายหนุ่มคนนั้น...

...แต่กลับไม่เจอใคร...ชายหนุ่มคนนั้นได้หายไปเสียแล้ว...

“ซึ่งสิ่งที่ไม่น่าเชื่อก็เกิดขึ้น...หลังสงครามยุติลงเมื่อปี พ.ศ. 2488 บ้านหลังอื่น ๆ ในบริเวณบ้านเรานั้นโดนระเบิดจนพังย่อยยับไปหมด แต่บ้านเราเป็นบ้านเดียวที่ไม่โดนอะไรเลย” ดร.อาจองเล่าถึงเหตุการณ์มหัศจรรย์ที่เกิดขึ้นหลังจากได้ทำตามคำแนะนำของชายแปลกหน้าผู้นั้นแล้ว

กล่าวถึงคุณพ่อของ ด.ช.เอ๊ะ ซึ่งเป็นอธิบดีกรมการฝึกหัดครูอยู่ในกระทรวงศึกษาธิการ ท่านเป็นคนที่ขยันทำงานมาก โดยเฉพาะหมั้นเขียนตำราต่าง ๆ อยู่เป็นประจำ

“ช่วงที่เกิดสงครามโลก ไฟฟ้าดับอยู่เสมอ แต่คุณพ่อก็จะจุดเทียนและเขียนตำราให้กับทางกระทรวงศึกษาธิการโดยไม่ยอมหยุดตื่นเข้ามาก็จะขี่จักรยานไปทำงานที่กระทรวงศึกษาธิการ คุณพ่อทำงานอย่างซื่อสัตย์...ไม่เคยคดโกงใคร” ดร.อาจอง กล่าวถึงลักษณะนิสัยของบิดาด้วยความภาคภูมิใจ

ในช่วงนั้น ครอบครัวของ ด.ช.เอ๊ะ อยู่กันอย่างเรียบง่าย ไม่ได้ใช้รถยนต์ เพราะถือเป็นของสิ้นเปลือง และที่ทำงานของคุณพ่อเองก็ไม่ได้ไกลจากบ้านมากนัก

สิ่งต่างๆ ที่คุณพ่อปฏิบัติล้วนเป็นตัวอย่างที่ดีให้กับ ด.ช.เอ๊ะ ทำให้ ด.ช.เอ๊ะ ซึมซับความขยัน อดทน ซื่อสัตย์ อ่อนน้อมถ่อมตน และความเป็นอยู่อย่างสมถะมาจากคุณพ่อโดยไม่รู้ตัว ส่งผลให้ ด.ช.เอ๊ะ เติบโตกลายเป็นตัวอย่างที่ดีให้แก่สังคมในทุกวันนี้

ต่อมาสถานการณ์สงครามโลกที่เกิดภายในประเทศไทยเข้าขั้นวิกฤตมากขึ้น เนื่องจากช่วงนั้นเป็นช่วงที่ประเทศไทยยอมเปิดประเทศให้แก่กองทัพญี่ปุ่นเดินทัพผ่านไปสู่อินเดียได้ ทำให้กลุ่มพันธมิตรไม่พอใจ ส่งเครื่องบินรบมาระดมยิงใส่ทหารญี่ปุ่นที่อยู่ในประเทศไทย โดยเฉพาะในเขตกรุงเทพฯ อย่างหนัก คุณพ่อรู้สึกเป็นห่วงความปลอดภัยของครอบครัว จึงตัดสินใจส่งคุณแม่และลูกๆ ทั้ง 2 คน ไปอยู่ที่จังหวัดหนองคาย เพราะที่นั่นมีคุณตาของ ด.ช.เอ๊ะ คือ คุณพระปทุมเทวาภิบาล ซึ่งมีตำแหน่งเป็นเจ้าเมืองหนองคายในขณะนั้นคอยดูแลอยู่ แต่ตัวของคุณพ่อเองยังคงต้องเสี่ยงภัยอยู่ในกรุงเทพฯ เพราะเป็นข้าราชการ จึงไม่อาจโยกย้ายไปที่อื่นได้

แต่กระนั้น การเดินทางไปพักพิงยังสถานที่อันปลอดภัยของสามแม่ลูกก็มิได้เป็นไปอย่างราบรื่นเสียทีเดียว...

เมื่อวันที่ต้องเดินทางไปจังหวัดหนองคายมาถึง คุณแม่ก็อุ้ม ด.ช.เอ๊ะ วัย 1 ขวบ พร้อมกับพี่ชาย ขึ้นรถไฟจากสถานีหัวลำโพง ระหว่างที่เดินทางใกล้จะถึงโคราช อยู่ๆ รถไฟก็หยุดวิ่ง เจ้าหน้าที่รถไฟประกาศให้ทุกคนรีบหนีเนื่องจากมีเครื่องบินจะยิงรถไฟ คุณแม่

จึงอุ้มลูกทั้งสองลงจากรถไฟ แล้วเข้าไปหลบอยู่ในป่าข้างทาง

พอเครื่องบินไปแล้วสักครู่ใหญ่ คุณแม่พาลูกๆ ออกมา แต่รถไฟทั้งขบวนก็ได้หายไปแล้ว คุณแม่จึงต้องพาลูกๆ เดินไปตามทางรถไฟด้วยความยากลำบาก จนกระทั่งถึงเมืองโคราช จากนั้นก็ต่อรถไฟไปอุดรธานี เมื่อถึงอุดรธานีก็ต้องเดินทางกันต่อด้วยเกวียน เพื่อไปหนองคาย เพราะสมัยนั้นยังไม่มีรถไฟไปหนองคายโดยตรง

...ที่หนองคาย...สงครามไปไม่ถึง...จึงปลอดภัย...

ชีวิตของ ด.ช.เอ๊ะ เริ่มต้นอย่างเป็นทางการอีกครั้งที่จังหวัดหนองคาย

ดร.อาจอง เล่าว่า "ชีวิตตอนนั้นมีความสุขมาก...ได้รับการเลี้ยงดูอย่างดีจากคุณตาคุณยาย คุณแม่ พี่ชาย และป้าเกิด"

ป้าเกิด คือ พี่เลี้ยงที่คุณแม่จัดหามาเพื่อให้คอยดูแลลูกๆ ทั้งสองคน ป้าเกิดดูแลเอาใจใส่ ด.ช.เอ๊ะ เป็นอย่างดี ทั้งอาบน้ำและป้อนข้าวให้ ซึ่งในตอนนั้น ด.ช.เอ๊ะ ยังมีฟันไม่ครบทุกซี่ ป้าเกิดจึงเอาอาหารเข้าปากตัวเองเคี้ยวจนละเอียดแล้วคายออกมาป้อนให้กับ ด.ช.เอ๊ะ ซึ่ง ด.ช.เอ๊ะ ก็รับประทานด้วยความเอร็ดอร่อย...

เวลาผ่านไป ด.ช.เอ๊ะ เริ่มโตขึ้นจนเดินได้ รับประทานอาหารเองได้ ช่วยเหลือตัวเองได้หลายอย่าง แต่ขณะเดียวกันก็เริ่มซุกซนมากขึ้นเรื่อยๆ ...

ด.ช.เอ๊ะ มักจะชอบออกไปพายเรือเล่นกับพี่ชาย พี่ชายนั่งอยู่ที่หัวเรือ ด.ช.เอ๊ะ นั่งอยู่ข้างหลัง เป็นคนบังคับเลี้ยว ด้วยความที่ชอบแกล้งพี่ชาย พอเจอกอไผ่ ก็พาเรือพุ่งเข้าไปในกอไผ่ พี่ชายซึ่งนั่งอยู่ข้างหน้าก็เตือนร้อนและโมโหน้องชายอยู่เป็นประจำ...

เมื่อสงครามโลกยุติลง คุณพ่อจึงให้คุณแม่พาลูก ๆ กลับมาอยู่ที่กรุงเทพฯ ตามเดิม ด.ช.เอ๊ะ รู้สึกดีใจมากที่ได้กลับมาอยู่กับคุณพ่ออีกครั้ง...

ดร.อาจอง เล่าว่า “ปกติแล้ว คุณพ่อค่อนข้างจะดุ ตรงข้ามกับคุณแม่ ซึ่งใช้แต่ความนุ่มนวล ยิ้มแย้มแจ่มใส แต่ผมก็รู้สึกถึงความแตกต่างของท่านทั้งสอง เป็นการผสมผสานที่ลงตัวดี”

เมื่อกลับมาอยู่ด้วยกัน คุณพ่อจึงสังเกตเห็นว่าลูกชายคนนี้เป็นเด็กที่ซุกซน ไม่ค่อยจะยอมรับฟังคำสั่งสอนที่เป็นจริงเป็นจังเท่าไรนัก จึงคิดวิธีอบรมสั่งสอน ด.ช.เอ๊ะ ด้วยการเล่านิทานที่มีข้อคิดดีๆ ให้ฟังก่อนนอนทุกคืน ปรากฏว่า ด.ช.เอ๊ะ ชอบมาก พอเล่าจบไปเรื่องหนึ่ง ก็ให้คุณพ่อเล่าให้ฟังอีกเรื่องหนึ่ง ไม่อย่างนั้นจะไม่ยอมนอน ด.ช.เอ๊ะ จึงได้ฟังนิทานคืนละสองเรื่องและได้รับการปลูกฝังสิ่งที่ตั้งมาจากนิทานเหล่านั้นไว้ในจิตใจของตนโดยไม่รู้ตัว

หม่อมหลวงมานิจ ชุมสาย คุณพ่อของ ด.ช.เอ๊ะ มีผลงานเด่นเป็นที่น่ากล่าวถึงมากมาย หนึ่งในนั้นคือการเป็นผู้ริเริ่มก่อตั้งโรงเรียนอนุบาลแห่งแรกในประเทศไทยในวิทยาลัยสวนดุสิต ชื่อโรงเรียนอนุบาลละอออุทิศ (ปัจจุบัน คือ โรงเรียนสาธิตอนุบาลละอออุทิศ) โดยมีคุณครูสมถวิล และคุณครูบุญเรือน (ปัจจุบันคือ ท่านผู้หญิงบุญเรือน ชุณหะวัณ) เป็นครูสอนอยู่ที่นั่น...ด.ช.เอ๊ะ จึงได้เข้าเรียนในโรงเรียนแห่งนี้...

“คุณครูสองท่านนี้เป็นครูที่พิเศษมาก ท่านรักและเอาใจใส่เด็ก ๆ ทุกคน จนถึงวันนี้ก็ยังติดต่อกันอยู่ตลอด...”

เมื่อเรียนจบชั้นอนุบาล ด.ช.เอ๊ะ ก็ได้เข้าเรียนต่อชั้น ป.1 ที่โรงเรียนเซนต์ฟรัง ซีสซาเวียร์ คอนแวนต์ โดยมีคุณหม่าเป็นคุณครูอยู่ที่นั่น อันที่จริงแล้วโรงเรียนเซนต์ฟรัง ซีสซาเวียร์ คอนแวนต์ เป็นโรงเรียนสตรี แต่ในสมัยนั้นก็จะรับเด็กผู้ชายเข้าเรียนในระดับชั้น ป.1 ด้วย

แม้ว่า ด.ช.เอ๊ะ จะเป็นเด็กที่ซุกซนอยู่ตลอด แต่ในอีกแง่มุมหนึ่ง ก็เป็นคนซื่อๆ และขาดความกล้าหาญ เมื่อโรงเรียนมีการฉีดวัคซีนป้องกันโรคต่างๆ ให้แก่นักเรียน ด.ช.เอ๊ะ ก็จะหนีไปซ่อนตัวอยู่ใต้โต๊ะด้วยความกลัว จนหมอและพยาบาลกลับกันหมดแล้ว ถึงจะปรากฏตัวออกมา...

เมื่อเรียนจบชั้น ป.1 แล้ว นักเรียนชายส่วนใหญ่จะย้ายไปเรียนที่โรงเรียนเซนต์คาเบรียล ซึ่งอยู่ใกล้ๆ กัน ด.ช.เอ๊ะ เองก็ได้ย้ายไปเรียนที่นั่นด้วย

โรงเรียนเซนต์คาเบรียล เป็นโรงเรียนชายล้วน เข้มงวดเรื่องกฎระเบียบ ด้วยความที่เป็นเด็กเกเร ชอบฝ่าฝืนกฎระเบียบ ด.ช.เอ๊ะ จึงถูกมาสเตอร์ลงโทษเป็นประจำ ไม่ว่าจะเป็นการให้จุ่มน้ำมือเข้าหากันแล้วตีด้วยไม้เรียว หรือจะเป็นการเคียวตะบองเพชร ด.ช.เอ๊ะ จอมซุกซนก็โดนมาแล้วทั้งนั้น

ด.ช.เอ๊ะ เรียนที่ โรงเรียนเซนต์คาเบรียล จนถึงชั้น ป.4 ก็ต้องย้ายโรงเรียนอีกครั้ง

ดร.อาจอง บอกเหตุผลที่ต้องย้ายที่เรียนในครั้งนั้นว่า “สมัยนั้นระดับประถมฯ จะมีถึงแค่ระดับชั้น ป.4 แต่จะเรียนระดับมัธยมฯ ไปจนถึง ม.8 ซึ่งคุณพ่ออยากให้ย้ายไปเข้าเรียนมัธยมฯ ที่โรงเรียนสวนกุหลาบ เพราะคุณพ่อมีความผูกพันกับที่นั่นค่อนข้างมาก”

ทุกอย่างเป็นไปตามแผนที่คุณพ่อกำหนดไว้ให้ลูก ๆ ทั้งสองคน โดย ด.ช.เอ๊ะ มีเส้นทางการเรียนตามหลังพี่ชายทุกอย่าง

“ผมก็ต้องสอบเข้าเรียนเหมือนเด็กทุกคน ซึ่งจำได้ว่าตอนนั้นคุณครูบอกว่าสอบได้คะแนนดี”

ในช่วงเวลานั้น ด.ช.เอ๊ะ ได้ฉายแววของความเป็นเด็กชนมากขึ้นเรื่อย ๆ มีอยู่ครั้งหนึ่ง ด.ช.เอ๊ะ ลังเกตเห็นว่าในเครื่องวิทยุของคุณพ่อมีแม่เหล็กอยู่ เพราะมีการดึงดูดชิ้นแม่เหล็กเล็ก ๆ ด.ช.เอ๊ะ จึงแกะวิทยุออกมาเป็นชิ้น และแกะเอาแม่เหล็กออกมาจากลำโพง ในที่แรกคุณพ่อก็ลงโทษด้วยการนำตัวไปขังเอาไว้ในห้องใต้บันไดและไม่ให้ทานข้าว แต่คุณแม่ก็สงสารจึงแอบเอาข้าวไปให้ทาน

อย่างไรก็ตาม ในความเป็นเด็กชนที่ค่อนข้างร้นของ ด.ช.เอ๊ะ ก็แฝงไปด้วยความมีน้ำใจ และเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ โดยในช่วงที่เรียนอยู่ที่โรงเรียนสวนกุหลาบ ด.ช.เอ๊ะ มักจะเอา Dictionary ที่คุณพ่อทำมาตลอดตั้งแต่สมัยที่เขียนตำราไปแจกเพื่อน ๆ ที่โรงเรียนอยู่เสมอ

“Dictionary บางเล่มมีรอยตำหนิ ยังไงก็ขายไม่ได้อยู่แล้วเลยคิดว่าถ้าเอาไปให้เพื่อน ๆ ได้ใช้จะมีประโยชน์กว่า คุณพ่อก็เห็นด้วย”

แต่แล้วการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญของชีวิตก็เริ่มต้นขึ้น เมื่อคุณพ่อได้รับการคัดเลือกให้เข้าไปเป็นตัวแทนของประเทศไทยในองค์การยูเนสโก ซึ่งมีสำนักงานใหญ่อยู่ที่กรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส นั้นหมายความว่าคุณพ่อจะต้องเดินทางไปทำงานและพักอาศัยที่กรุงปารีสด้วย ดังนั้นคุณพ่อก็ได้บอกกับคุณแม่และลูก ๆ ทั้งสองคนว่า

“พ่อจะเดินทางไปที่นั่นก่อนพวกเราประมาณ 3 - 4 เดือน ไปดูที่ทางให้แน่นอน และจะให้พวกเราทุกคนไปอยู่กับพ่อที่นั่นด้วย”

ด้วยความที่ยังเป็นเด็กอยู่ ด.ช.เอ๊ะ จึงไม่รู้สึกลัวหวาดหวั่นกับการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่นี้ และมองเพียงว่า ฝรั่งเศสก็คือสถานที่ในอีกมุมหนึ่งของโลกที่จะต้องไปใช้ชีวิตอยู่เท่านั้นเอง

ด.ช.เอ๊ะ จึงเรียนอยู่ที่โรงเรียนสวนกุหลาบได้เพียง 6 เดือน จากนั้นก็ต้องเดินทางไปยังกรุงปารีส พร้อมกับคุณแม่และพี่ชายด้วยวัยเพียง 9 ขวบเศษ...





ชีวิตในต่างแดน...

คุณแม่ พี่ชาย และ ด.ช.เอ๊ะ เดินทางตามไปสมทบกับคุณพ่อที่กรุงปารีส ด้วยเครื่องบิน 4 ใบพัดของสายการบิน KLM

แม้จะโดยสารไปกับเครื่องบิน แต่การเดินทางด้วยเครื่องบินในสมัยนั้นก็ไม่ได้สะดวกสบายเท่ากับในปัจจุบันนี้ ซึ่งระหว่างที่กำลังเดินทางอยู่นั้น เครื่องบินที่ ด.ช.เอ๊ะ นั่งไปพร้อมกับคุณแม่และพี่ชายต้องพบกับพายุบ่อยครั้ง ตัวเครื่องจึงมีการขึ้นๆ ลงๆ ไปตามความแรงของกระแสลม อีกทั้งเครื่องบินในสมัยนั้นยังเคลื่อนไปได้ช้า และตกหลุมอากาศอยู่หลายครั้ง จนทำให้ ด.ช.เอ๊ะ ต้องอาเจียนตั้งแต่อยู่บนเครื่องบิน

“นั่นเป็นการเดินทางครั้งแรกของผม ก็เลยโซซัดโซเซหน่อย จำได้ว่าตอนลงที่เมืองการาจี ประเทศปากีสถาน กว่าจะเดินจากเครื่องบินเข้าไปในตัวอาคารของสนามบินนั้นไกลมาก ไม่มีอะไรยื่นมารับเหมือนสมัยนี้...ผมอาเจียนกลางสนามบินเค้าเลย”

สมัยนั้นเครื่องบินจะต้องจอดพักเพื่อเติมน้ำมันตลอดทาง สามคนแม่ลูกจึงได้แวะพักที่สนามบินหลายแห่งก่อนที่จะถึงกรุงปารีส ตั้งแต่เมืองกัลกัตตา...เมืองการาจี...กรุงไคโร...จนกระทั่งถึงกรุงอัมสเตอร์ดัม ซึ่งจะต้องมีการเปลี่ยนเครื่องบิน แต่ก็ต้องพักค้างคืนหนึ่งคืนแล้วจึงจะเดินทางต่อได้ในวันรุ่งขึ้น โดยมีการเตรียมที่พักไว้ให้พร้อมสรรพอย่างไว้ก็ตาม ในวันรุ่งขึ้นก็ยังมีเวลาก่อนที่เครื่องจะออกให้สามแม่ลูกได้เที่ยวชมเมืองได้อีกประมาณครึ่งวัน

ดร.อาจง เล่าถึงประสบการณ์ในวัยเยาว์ครั้งนั้นว่า

“ผมเห็นคลองมากมายเลย แปลกหูแปลกตา และก็ไม่เคยเห็น บ้านสไตล์โบราณของยุโรปมาก่อน สวยงามมาก”

เมื่อเดินทางมาถึงกรุงปารีส คุณพ่อก็มารอรับอยู่แล้วที่ สนามบิน

ที่กรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส ครอบครัวของ ด.ช.เอ๊ะ ได้เข้าไปพักอาศัยอยู่กับครอบครัวชาวฝรั่งเศสครอบครัวหนึ่ง ในย่านที่พักของผู้คนที่ค่อนข้างจะมีฐานะดี บ้านหลังนี้อยู่ไม่ไกลกันนักจากที่ทำการของ องค์การยูเนสโก ซึ่งเป็นสถานที่ทำงานของคุณพ่อ และยังถือว่าเป็นย่านที่พักอาศัยที่อยู่ใจกลางเมืองปารีสอีกด้วย โดยสามารถเดินเท้าจากบ้าน ไปยังหอไอเฟลได้อย่างสบาย

เหตุผลที่ต้องไปอยู่กับครอบครัวชาวฝรั่งเศสก็เพราะคุณพ่อ อยากจะให้คุณแม่และลูก ๆ ได้รู้จักขนบธรรมเนียม ประเพณี และ วัฒนธรรมของชาวฝรั่งเศสอย่างแท้จริง

ดร.อาจง เล่าถึงชีวิตที่ต้องปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมใหม่ๆ ในตอนนั้นว่า

“ครอบครัวที่ไปอยู่ด้วยนั้นทำอาหารฝรั่งเศสล้วนๆ ให้เรา รับประทานกัน อาหารหลายๆ อย่างเหม็นมากสำหรับเรา รับประทาน ไม่ได้ ยังไม่เคยชิน แต่เราต้องรักษามารยาท ก็เลยต้องกลืนหายใจเอา เวลารับประทาน”

อย่างไรก็ตาม การไปใช้ชีวิตอยู่ที่นั่นก็ได้รับความสะดวกสบายพอสมควร โดยคุณพ่อได้รับรถยนต์ประจำตำแหน่งของพวกทูต ซึ่งมีค่า ว่า CD อยู่ข้างหลังรถ โดยย่อมาจากคำว่า Corp Diplomatic (กอดิพลเมติก) ซึ่งจะได้รับสิทธิพิเศษหลายอย่าง อาทิเช่น การนำของเข้ามาได้โดยไม่ต้องเสียภาษี

เรื่องสำคัญต่อมาที่ ด.ช.เอ๊ะ จะต้องปรับตัวให้ได้สำหรับการใช้ชีวิตในฝรั่งเศสก็คือ ภาษา

อย่างไรก็ตาม นับเป็นโชคดีของ ด.ช.เอ๊ะ ที่ได้เดินทางไปฝรั่งเศสตั้งแต่ตอนนั้น เพราะการเรียนภาษาใหม่ทีมนั้น ไม่ใช่เรื่องยากสำหรับเด็กอายุ 10 ขวบ โดยเฉพาะเมื่อมีโอกาสคลุกคลีอยู่กับเด็ก ๆ ชาวฝรั่งเศสด้วยกัน เพียงหนึ่งเดือน ด.ช.เอ๊ะ ก็สามารถพูดภาษาฝรั่งเศสได้ดีพอสมควร แต่เป็นภาษาพูดที่ไม่สุภาพเรียบร้อย คำศัพท์ที่เรียนรู้ได้อย่างรวดเร็วคือคำหยาบคาย คำด่า คุณพ่อเห็นดังนั้นจึงจ้างครูมาสอนภาษาฝรั่งเศสให้

“ครูท่านนี้เป็นผู้หญิง อายุมากแล้ว สอนวัฒนธรรมประเพณี ซึ่งเป็นเรื่องแปลกสำหรับเรา หลายอย่างเราก็ไม่ค่อยเข้าใจ เพราะครูพูดภาษาฝรั่งเศสอย่างเดียว โดยใช้วิธีขี้บ่าง อธิบายบ้าง ส้มยี้เด็กเรียนเร็ว จำได้ว่าคำหยาบคายหลายอย่าง ที่จำมาจากพวกเด็กฝรั่งเศสก็เอามาถามครู ครูก็ตกใจ บอกว่าไปได้มาจากไหน”

ด.ช.เอ๊ะ ได้เข้าศึกษาในโรงเรียน ลีเซ่ ยังซอง เดอ ซายี (Lycée Janson de Sailly) ในกรุงปารีส พร้อมๆ กับการเรียนกับครูพิเศษ ส่วนพี่ชายเข้าเรียนที่โรงเรียนเดียวกันในระดับที่สูงกว่า ตามอายุ

ในวันแรกที่เข้าเรียน ด.ช.เอ๊ะ ก็ได้รับการต้อนรับเป็นอย่างดีจากเพื่อนใหม่ชาวฝรั่งเศส เพื่อนคนหนึ่งหลอกให้ดื่มเหล้าองุ่น ซึ่งปกติจะผสมน้ำดื่มให้เด็กดื่มพร้อมกับอาหารกลางวัน แต่เพราะ ด.ช.เอ๊ะ ไม่รู้เรื่องนี้จึงดื่มเหล้าองุ่นทันทีโดยที่ไม่ได้ผสมน้ำเหมือนกับคนอื่น ผลก็คือเกิดอาการมึนเมาเป็นครั้งแรกในชีวิต นั่นเองที่ทำให้รู้สึกขยาดจนไม่อยากจะดื่มเหล้าอีกต่อไป

เพื่อน ๆ ที่โรงเรียนเป็นนักเรียนที่ไม่ค่อยมีระเบียบวินัยและค่อนข้างเกเร ชอบแกล้งคนอื่น พูดคำหยาบคาย ด.ช.เอ๊ะ เองก็ได้ประพฤติเอาอย่างเด็ก ๆ เหล่านั้นด้วย จนทำให้ ด.ช.เอ๊ะ เริ่มจะกลายเป็นเด็กที่เกเรมากขึ้นทีเดียว

“ตอนที่ไปอยู่ใหม่ ๆ เด็กฝรั่งเศสก็เข้ามารุมล้อม อยากรู้จัก เพราะเห็นว่า เราหน้าแปลก ๆ ไม่เหมือนพวกเดียวกันกับเขา แต่ผมยังไม่ค่อยเข้าใจภาษา เลยได้แต่ยิ้ม ไม่ค่อยตอบ พวกเค้าก็ไม่พอใจ คิดว่าเราเป็นคนไร้มารยาท...โกรธ โมโห ดำว่าเราด้วยคำหยาบคาย ผมก็ได้แต่ยิ้ม เพราะตอนนั้นยังไม่เข้าใจอะไรสักอย่าง”

ประสบการณ์ตรงของชีวิตในเรื่องนี้เอง ที่กลายเป็นอุทาหรณ์ให้ ดร.อาจอง หยิบยกขึ้นมาสอนพวกเด็กๆ ในปัจจุบันอยู่เสมอว่า...การที่เราถูกคนด่าว่า เราไม่ต้องรู้สึกเจ็บปวดอะไร เพราะถ้าเราไม่ได้ตีความ มันก็เป็นแค่การลั่นสะท้อนของอากาศเท่านั้นเอง...

ทว่าย้อนไปในเวลานั้น ด.ช.เอ๊ะ ยังไม่สามารถคิดให้ทะลุปรุโปร่งได้ถึงเพียงนั้น

“ด้วยความที่ยังเป็นเด็กเกเร...ตอนหลังไปถามครูพิเศษว่าคำพวกนี้คืออะไร พอตีความได้ว่าเด็กพวกนั้นด่าเราด้วยคำหยาบคายก็เลยเริ่มโกรธ โมโห ทำชกต่อยกับเด็กพวกนั้น ซึ่งก็ชนะได้ด้วยการใช้มวยไทยที่เรียนรู้อาศัยอยู่เมืองไทย ใช้ขา ใช้ข้อศอก ใช้หัวเข่า ซึ่งเด็กพวกนั้นทำไม่เป็น”

...แต่ผลที่ตามมาหลังชัยชนะเหล่านั้นกลับทำให้ ด.ช.เอ๊ะ อยู่อย่างลำบากมากขึ้น เพราะศัตรูจากการทำดีทำต่อยก็เพิ่มมากขึ้นเช่นกัน คุณพ่อและคุณแม่ซึ่งคอยติดตามดูอยู่ตลอด ก็ต้องเข้ามาควบคุมดูแลให้ใกล้ชิดยิ่งขึ้นอีก

อย่างไรก็ตาม เพราะต้องเอาใจใส่ลูกชายคนนี้เป็นพิเศษ กอปรกับในช่วงนั้นคุณพ่อมีเวลาสอน ด.ช.เอ๊ะ และพี่ชายมากกว่าตอนอยู่เมืองไทย จึงทำให้คุณพ่อเริ่มมองเห็นอะไรบางอย่างในตัวของคุณช.เอ๊ะ

“คุณพ่อเริ่มเห็นว่าผมแววจะเป็นนักวิทยาศาสตร์ได้ เพราะยังคงรื้อชิ้นส่วนต่างๆ จากอุปกรณ์ของคุณพ่ออยู่ตลอด คุณพ่อก็เลยไปซื้ออะไรต่อมิอะไรมาเพื่อให้ประกอบเป็นเครื่องมือ เพราะที่นั่นมีเครื่องมือสำหรับการเรียนรู้มากมาย เช่น วงจรอิเล็กทรอนิกส์สำหรับสร้างวิทยุ ผมทำด้วยความสนุกสนาน และคุณพ่อก็สนับสนุนเต็มที่ให้สร้างโน่นสร้างนี่ แทนที่จะทำลายอย่างเดียว”

ด้วยแรงสนับสนุนเป็นอย่างดีจากคุณพ่อ ทำให้ความเป็นนักคิด นักประดิษฐ์ค่อย ๆ ก่อร่างสร้างขึ้นในตัวตนของ ด.ช.เอ๊ะ ทว่าเพราะเด็กชายยังมีความคิดและพฤติกรรมด้านลบผสมผสานอยู่ในจิตใจ บางครั้งจึงทำให้เกิดการสรรค์สร้างในทางที่ผิด

ครั้งหนึ่ง ด.ช.เอ๊ะ เล่นปืนลม โดยทดลองใช้กระสุนที่ทำจากมันฝรั่ง ด้วยการดันปลายกระบอกปืนเข้าไปในมันฝรั่งแล้วตัดออกจากนั้นจึงเอาไปยิงพี่ชาย จากมันฝรั่งที่นุ่ม ๆ แต่หากยิงโดนแล้วจะเจ็บมาก ทำให้พี่ชายโมโห ไล่ตีน้องชาย ด.ช.เอ๊ะ จึงรีบวิ่งไปหลบด้านหลังคุณแม่ คุณแม่เห็นพี่ชายไล่ตีน้องก็เลยตักเตือนและลงโทษ เมื่อเห็นดังนั้น ด.ช.เอ๊ะ ก็แอบหัวเราะด้วยความพอใจ

เมื่อถึงวันเสาร์ อาทิตย์ คุณพ่อของ ด.ช.เอ๊ะ มักจะพาลูกทั้งสองไปเดินเล่นริมแม่น้ำแฉม คุณพ่อเป็นนักสะสมหนังสือโบราณด้วยคนหนึ่ง ตามริมแม่น้ำแฉมจะมีหนังสือเก่า ๆ วางขายอยู่มากมาย ท่านก็จะซื้อสะสม แล้วก็พาลูก ๆ ไปศึกษาประวัติศาสตร์ตามพิพิธภัณฑ์และสถานที่ต่าง ๆ เช่น พระราชวังว้าวายน์ ปาเล่ เดอ ซาโย หรือแม้แต่หอไอเฟล ด้วยความที่คุณพ่อเป็นนักการศึกษา คุณพ่อก็ให้ความรู้เกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ในแต่ละที่ได้ไปเยี่ยมชม ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นการเที่ยวกันสามคนพ่อลูก เพราะคุณแม่ชอบเตรียมอาหารรออยู่ที่บ้านมากกว่า

“ผมได้เรียนรู้วัฒนธรรมมากมายเลย คุณพ่อขยันพาไปพิพิธภัณฑ์ที่มีชื่อเสียง ส่วนใหญ่เป็นอาคารโบราณ มีอาคารยูเนสโกที่คุณพ่อทำงานอยู่นี่ละ ที่ใหม่ที่สุดแล้ว ยิ่งหลังสงครามโลก...ทุกสิ่งหยุดชะงัก ไม่มีการพัฒนา ใช้เวลานาน...กว่าที่เศรษฐกิจจะดีขึ้น”

นอกจากนั้น คุณพ่อก็มักจะพาลูก ๆ ไปยังสถานทูตไทยอยู่บ่อย ๆ

“ที่ที่ผมและพี่ชายได้ตามคุณพ่อไปบ่อยที่สุดก็คือสถานทูตไทยในฝรั่งเศส ที่ชั้นล่างจะมีการเก็บหนังสือโบราณ ๆ ไว้อยู่เยอะ อย่างจดหมายของเซอร์ จอห์น บาวริง ซึ่งติดต่อกับภักศริย์ของเราในรัชกาลที่ 4 หนังสือพวกนี้เป็นเอกสารที่สถานทูตจะต้องเก็บไว้ ไม่กล้าทำลาย คุณพ่อสนใจเรื่องนี้มาก ท่านก็เลยไปค้นอ่าน แต่หลังจากนั้นไม่นานเค้าจะเอาหนังสือเหล่านี้ไปทำลาย คุณพ่อเลยขอมาเก็บไว้เอง ส่วนผมและพี่ชายก็ไปกระโดดโลดเต้นอยู่ในสถานทูตกับพวกลูก ๆ ของท่านทูตที่มีอายุไล่เลี่ยกัน”

หลังจากอยู่กับครอบครัวชาวฝรั่งเศสเพียงไม่กี่เดือน คุณพ่อก็พาครอบครัวย้ายไปอยู่ในอพาร์ทเมนต์ที่กันตามลำพัง เพราะเห็นว่าลูกทั้งสองคนเริ่มคุ้นเคยกับประเทศฝรั่งเศสพอสมควรแล้ว

อพาร์ทเมนต์ที่คุณพ่อพาครอบครัวย้ายเข้าไปอยู่ใหม่นั้น อยู่ไม่ไกลจากสถานที่ทำงานของคุณพ่อ และยังไม่ห่างจากโรงเรียนที่ ด.ช.เอ๊ะ และพี่ชายเรียนอยู่เท่าไรนัก ดังนั้นสองพี่น้องจึงสามารถเดินเท้าไปโรงเรียนได้ แต่หากจะต้องไปตามสถานที่ต่าง ๆ ก็มักจะใช้บริการรถไฟใต้ดิน เพราะสะดวกมาก

“ผมกับพี่ชายจะเดินทางไปโรงเรียนเองมาตลอด ตั้งแต่สมัยเรียนอยู่เมืองไทยแล้ว พี่ชายจะคอยดูแลเป็นอย่างดี ถึงแม้ว่าจะถูกผมกลั่นแกล้งอยู่ตลอด...”

อย่างไรก็ตาม ในระหว่างที่ใช้ชีวิตอยู่ในกรุงปารีส คุณพ่อก็คิด อยู่เสมอว่าวัฒนธรรมต่าง ๆ ที่ฝรั่งเศสนั้น ไม่ค่อยเหมาะกับคนไทยเท่าไรนัก อีกทั้งตัวคุณพ่อเองก็เป็นศิษย์เก่าของโรงเรียนในอังกฤษด้วย จึงคิดจะให้ลูก ๆ ได้ลองไปเรียนและใช้ชีวิตที่ประเทศอังกฤษดูบ้าง ด้วยเหตุนี้ หลังจากเริ่มต้นชีวิตในต่างแดนที่ฝรั่งเศสได้ราวปีกว่า ๆ เมื่อปิดเทอมภาคฤดูร้อนมาถึง คุณพ่อจึงส่งลูกทั้งสองคนไปยังประเทศอังกฤษ

ด.ช.เอ๊ะ และพี่ชายเริ่มต้นการเดินทางไปอังกฤษด้วยการโดยสารรถไฟ ซึ่งจะแล่นไปจนถึงเมืองคาลส์ ทางตอนเหนือของประเทศฝรั่งเศส จากนั้นสองพี่น้องก็ลงเรือข้ามไปยังเมืองโดเวอร์ ประเทศอังกฤษ และต้องนั่งรถไฟต่อไปอีกถึงสถานีวิคตอเรียในกรุงลอนดอน

ดร.อาจอง เล่าถึงประสบการณ์การเดินทางในครั้งนั้นว่า

“ขบวนรถไฟครั้งแรก พูดภาษาฝรั่งเศส ครั้งทางหลังพูดภาษาอังกฤษ และระหว่างที่อยู่บนเรือก็พูดทั้งสองภาษา ตอนนั้นยังไม่ได้เรียนภาษาอังกฤษเพิ่มเติม ก็เลยพูดตามที่ได้เรียนมาจากโรงเรียน เซนต์คาเบรียล ซึ่งก็สามารถเอาตัวรอดได้”

เมื่อเดินทางไปถึงกรุงลอนดอน มีครอบครัวสองครอบครัวมารอรับ ซึ่งคุณพ่อตั้งใจที่จะให้แยกกันอยู่เพราะอยากให้พูดภาษาอังกฤษได้คล่องแคล่ว ด.ช.เอ๊ะ ไปอยู่กับครอบครัวลีสตัน ที่เมืองเอนฟิลด์ ชานเมืองของกรุงลอนดอน ส่วนพี่ชายไปอยู่กับครอบครัวไรล์ ที่เมืองลานซิง ไกล ๆ เมืองไบรตัน ทางตอนใต้ ติดกับทะเล

“ผมไปอยู่ที่นั่นเกือบสามเดือน โชคดีมากที่ได้ไปอยู่กับครอบครัวลีสตัน เป็นครอบครัวที่น่ารักที่สุด...”



ครอบครัวลีสตันมีลูกทั้งหมดสี่คน คนโตสุดเป็นลูกสาว ชื่อ ออเดร อายุ 18 ปี คนที่สองเป็นลูกชาย ชื่อ เจร็ลด์ อายุ 15 ปี คนที่สาม ชื่อ แมเรียน เป็นผู้หญิง อายุ 12 ปี และคนสุดท้ายเป็นผู้หญิง ชื่อ โรสแมรี่ อายุ 10 ขวบ

ด.ช.เอ๊ะ สนุกกับเจร็ลด์มากเป็นพิเศษ เพราะเป็นผู้ชายคนเดียว และได้เล่นชนด้วยกันตลอด ถึงแม้อายุจะห่างกันถึง 4 ปี ซึ่งตอนนั้นทางครอบครัวลีสตันก็ได้จัดครูที่อยู่ใกล้ ๆ บ้านมาช่วยสอนพิเศษภาษาอังกฤษให้แก่ ด.ช.เอ๊ะ ด้วย

ในช่วงที่ได้ไปอยู่อังกฤษใหม่ๆ นั้น วันหนึ่งคุณพ่อก็ส่งข่าวมาบอกให้ลูกทั้งสองไปเข้าร่วม Meeting ของคนไทยในประเทศอังกฤษ ซึ่งจะมีการจัดประชุมประจำปีในช่วงฤดูร้อน ซึ่งคนไทยทุกคนจะไปร่วมชุมนุมกันที่เมืองเอดินบอร์ ประเทศสกอตแลนด์ แต่จะนัดพบกันที่กรุงลอนดอนก่อน จากนั้นจึงค่อยขึ้นรถไฟไปยังที่หมายพร้อมๆ กัน

ในครั้งนั้นคุณพ่อได้ฝากฝังลูกชายทั้งสองไว้กับผู้ใหญ่ไว้หลายท่าน ซึ่งสมัยนั้นมีบุคคลสำคัญที่ไปเรียนปริญญาเอกเมื่อตอนที่อายุมากแล้วหลายคน อาทิเช่น อาจารย์วิกรม เมลลันท์ ซึ่งต่อมาท่านก็ได้เป็นประธานศาลฎีกา ซึ่งนับเป็นครั้งแรกที่ ด.ช.เอ๊ะ และพี่ชายได้มีโอกาสรู้จักผู้หลักผู้ใหญ่ของเมืองไทยหลายท่านอย่างใกล้ชิด

ดร.อาจอง เล่าถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในตอนนั้นว่า

“ตอนที่อยู่ใน Meeting ผมยังเด็กมาก ผมถูกจัดให้นอนเตียงชั้นบน ตอนนั้นไม่ค่อยมีกิจกรรมอะไรทำ ไหน่อยู่ข้างบนแล้วก็แก่วงขา เลยถูกตำหนิจากผู้ใหญ่ที่นอนอยู่ข้างล่างว่า เป็นคนไทยแล้วทำไมไม่รู้จักรายาท”

ในการจัด Meeting จะมีการเลือกตั้งสภานายกสามัคคีสมาคมในพระบรมราชูปถัมภ์ ทุกคนมีสิทธิ์ลงคะแนน รวมทั้งเด็ก ๆ ด้วย ซึ่งอาจารย์วิกรมก็ได้รับการเสนอให้เป็นสภานายกฯ ด้วยความที่ท่านเป็นคนเก่งและเป็นผู้อาวุโส ซึ่งปัจจุบันท่านเสียชีวิตไปแล้ว

ด.ช.เอ๊ะ แทบจะเป็นคนที่เด็กที่สุดใน Meeting จะมีก็เพียงหม่อมเต่า (ม.ร.ว.จตุรงคกุล โสณกุล) และพี่ชายเท่านั้นที่อายุไล่เลี่ยกัน

หลังจากที่ได้เข้าร่วม Meeting สัมผัสกับกลุ่มคนไทยอยู่ที่นั่น ได้หนึ่งอาทิตย์ก็กลับมาใช้ชีวิตอยู่กับครอบครัวลิเวอร์พูลอย่างเดิม จนกระทั่งถึงเวลาที่ต้องกลับไปเรียนที่ประเทศฝรั่งเศสอีกครั้ง

เมื่อรู้ว่าต้องจากกัน ด.ช.เอ๊ะ ก็รู้สึกอาลัยอาวรณ์เป็นอย่างยิ่ง เพราะครอบครัวลิเวอร์พูลเป็นครอบครัวที่ ด.ช.เอ๊ะ รักมาก เนื่องจากสมาชิกทุกคนในบ้านมีความเมตตา มอบความรักและความอบอุ่นให้แก่ผู้พักอาศัยอย่าง ด.ช.เอ๊ะ เสมือนเป็นสมาชิกคนหนึ่งของครอบครัว ดังนั้นแม้จะต้องกลับไปเรียนที่ประเทศฝรั่งเศสอีก แต่ก็ได้บอกให้คุณพ่อทราบว่าคุณเองอยากจะเรียนต่อที่ประเทศอังกฤษ และถ้าได้กลับไปก็จะขอไปอยู่กับครอบครัวนี้

จากนั้นชีวิตที่ฝรั่งเศสก็ได้เริ่มต้นขึ้นอีก

“ปีที่สองที่อยู่ฝรั่งเศส ผมได้มีโอกาสพากลุ่มข้าราชการเดินทางท่องเที่ยวไปทั่วกรุงปารีส เพราะช่วงนั้น เจ้าหน้าที่สถานทูตไม่ค่อยจะว่างกัน รวมทั้งคุณพ่อด้วย ผมในฐานะที่ได้รับการถ่ายทอดความรู้จากคุณพ่อเป็นอย่างดีทั้งในเรื่องของข้อมูลทางประวัติศาสตร์ แหล่งท่องเที่ยว การเดินทาง และผมเองก็พูดอ่านภาษาฝรั่งเศสได้คล่องก็เลยได้รับความไว้วางใจจากทางสถานทูตให้เป็นไกด์นำเที่ยวอยู่เสมอ”

เมื่อเวลาผ่านไป จากสภาพแวดล้อมและสิ่งต่างๆ ที่ ด.ช.เอ๊ะ ได้มีโอกาสเข้าไปสัมผัส ทำให้ ด.ช.เอ๊ะ กล้าหาญและเชื่อมั่นในตัวเองมากขึ้นเรื่อยๆ

และแล้วในปีที่สองนี้เอง ที่คุณพ่อได้รับจดหมายทาบทามจาก พลตำรวจเอก เผ่า ศรียานนท์ อธิบดีกรมตำรวจในขณะนั้น ขอให้กลับไปรับราชการในประเทศไทย โดยจะให้มาดูแลกรมวิชาการในกรมตำรวจซึ่งก่อตั้งใหม่เพื่อดูแลทางด้านการศึกษาของกรมตำรวจ พัฒนาบุคลากรในกรมตำรวจให้เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถเพิ่มขึ้น คุณพ่อไม่กล้าขัดคำสั่งจึงตัดสินใจว่าจะอยู่ที่ประเทศฝรั่งเศสอีก 1 ปี และจะกลับเมืองไทยเมื่อถึงช่วงปิดเทอมสิ้นปีที่สองของการเรียน ด.ช.เอ๊ะ เห็นเป็นโอกาสเหมาะจึงได้ขอคุณพ่อกลับไปอยู่กับครอบครัวลีส์สโตนอีกครั้ง คุณพ่อเองก็เห็นเป็นโอกาสอันดีที่จะให้ลูกชายได้ไปเรียนที่อังกฤษเป็นการถาวร จึงอนุญาตตามคำขอนั้น ด.ช.เอ๊ะ จึงได้เดินทางไปอยู่ที่ประเทศอังกฤษก่อนพี่ชาย 1 ปี

ด.ช.เอ๊ะ ย้ายไปเริ่มต้นชีวิตใหม่ที่ประเทศอังกฤษด้วยวัยเพียง 12 ปี โดยได้เข้าเรียนที่โรงเรียน Enfield Grammar School ซึ่งเป็นโรงเรียนของรัฐตั้งอยู่แถบชานเมืองของกรุงลอนดอน นักเรียนส่วนใหญ่ของที่นี่มาจากครอบครัวชนชั้นกลางที่มีพ่อแม่ทำงานอยู่ในโรงงานอุตสาหกรรมของย่านนั้น และมักจะพูดคุยกันด้วยภาษาค็อกนีย์ (cockney) ซึ่งเป็นภาษาที่พวกผู้ตั้งอังกฤษไม่ให้การยอมรับสักเท่าไรนัก แต่ก็ยังเป็นโรงเรียนที่ได้มาตรฐานและไม่ต้องเสียค่าเล่าเรียนใดๆ เจอร์รี่เองก็เรียนอยู่ที่โรงเรียนนี้ด้วย พ่อแม่ของเจอร์รี่จึงแนะนำให้ ด.ช.เอ๊ะ มาเรียนเป็นเพื่อนกัน

...แม้จะเปลี่ยนสิ่งแวดล้อมใหม่ และได้คลุกคลีอยู่กับครอบครัวที่มอบความรักความอบอุ่นให้อย่างเต็มเปี่ยม แต่ความเกเร

การใช้อารมณ์ นิสัยชอบชกต่อยของ ด.ช.เอ๊ะ ก็ยังคงติดค้างมาจากประเทศฝรั่งเศส...

ด.ช.เอ๊ะ เริ่มสนิทกับเจอร์รี่มากขึ้นเรื่อยๆ และเริ่มชักชวนกันสร้างระเบิดอย่างจริงจัง โดยใช้สารเคมีสองอย่างผสมกัน พยายามทำให้เป็นระเบิดที่มีพลังการทำลายสูง แล้วจุดไฟให้ระเบิด ซึ่งถือว่าเป็นการเล่นที่อันตรายมาก

“ผมกับเจอร์รี่ทดลองระเบิดกันในส่วนที่บ้านลีส์สโตนเลย...ต้นไม้ใหญ่ๆ หลายต้นล้มพังลงมาเพราะแรงระเบิด แทนที่จะเป็นส่วนสวยงาม ก็กลายเป็นหลุมเป็นบ่อจากแรงระเบิด บางทีเราก็ก็นั่งลงไปบนดินเพื่อดูว่าหลังจากระเบิดแล้วจะเกิดอะไรขึ้น...”

จากนั้นก็ทดลองผสมสารเคมีต่างๆ แล้วก็จุดเป็นพลุให้มีสีสันเวลาที่ลูกไหม้

นับวันความซุกซนของ ด.ช.เอ๊ะ กับเจอร์รี่ก็มีแต่จะเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ จนในที่สุดก็ถึงขนาดทดลองสร้างปืนใหญ่ โดยใช้ท่อน้ำโลหะขนาดใหญ่ บรรจุดินระเบิดเข้าไปข้างใน แล้วก็เอาตะกั่วมาหลอมเป็นกระสุนปืน ซึ่งเป็นตะกั่วที่ลอกออกมาจากหลังคาบ้านของครอบครัวลีส์สโตน

“ที่ประเทศอังกฤษ บ้านส่วนใหญ่จะเป็นบ้านแบบโบราณ ใช้ตะกั่วในการก่อสร้างเยอะ เพราะทนทานต่อดินฟ้าอากาศ เราก็ไปลอกออกมาจากบนจั่ว แล้วก็เอามาหลอม ซึ่งตอนนั้นฝนตก น้ำก็รั่วลงไปที่ทางหลังคาบ้าน”

เนื่องจากบ้านของครอบครัวลีสโตน มีสวนยาวพอสมควร ด้านหนึ่งจะเป็นบ้าน อีกด้านหนึ่งเป็นโรงรถซึ่งสร้างขึ้นมาเป็นบ้านหลังเล็ก ๆ ไว้สำหรับจอดรถ ด.ช.เอ๊ะ กับเจรัลด์ได้เลือกเอาประตูโรงจอดรถระยะประมาณ 50 หลา เป็นเป้าในการยิงปืนใหญ่ที่ร่วมกันประดิษฐ์คิดค้นขึ้น จากนั้นก็ทดลองยิงไปที่ประตู แรงระเบิดทำให้ประตูกลายเป็นรูขนาดใหญ่ และพอยิงเข้าไปหลายครั้ง ประตูก็พังลงมา

“ที่บ้านแค้ก็โกรธมาก แต่ด้วยความซนของเรา ก็ยังไม่เข็ดเท่าไรหรอก...แต่สิ่งที่ทำให้เราหยุดได้ก็คือ มีครั้งหนึ่งที่ยิงไปแล้วกระบอกปืนใหญ่มันกระดกขึ้น กระสุนก็วิ่งขึ้นเหนือโรงรถ ไม่รู้ว่าจะไปไหน เราสองคนวิตกกังวลกันมาก เพราะมันอาจไปทำอันตรายคนอื่น เลยตัดสินใจเลิกเล่นของอันตรายตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา โชคดีที่ไม่มีใครได้รับอันตรายจากการทดลองของเรา...”

เมื่อ ด.ช.เอ๊ะ มีอายุประมาณ 14 ปี คุณพ่อก็เดินทางมาเยี่ยมในช่วงเวลาที่เหมาะสมที่จะย้ายไปเรียนในโรงเรียนประจำ ตัวคุณพ่อเองเคยเรียนที่ Haileybury and Imperial Service College ซึ่งเป็นโรงเรียนที่ติดอันดับหนึ่งในสิบของโรงเรียนชั้นนำในประเทศอังกฤษ โดยจะเน้นการฝึกคนให้ไปรับราชการในอาณานิคมต่างๆ ทั่วโลกโดยเฉพาะในประเทศอินเดีย...

Haileybury and Imperial Service College เป็นโรงเรียนที่มีระบบการรับนักเรียนเข้าเรียนด้วยการสอบเข้า แต่ขณะเดียวกันก็ให้ความสำคัญกับลูกหลานของศิษย์เก่าด้วย ตัวคุณพ่อนั้นนอกจากจะเป็นศิษย์เก่าของที่นี่แล้ว ยังสร้างชื่อเสียงให้กับโรงเรียนมากมาย ด.ช.เอ๊ะ จึงได้เข้าเรียนที่ Haileybury and Imperial Service College ในที่สุด

ดร.อาจอง เล่าถึงความรู้สึกเมื่อได้เข้าไปอยู่ใน Haileybury and Imperial Service College ว่า

“ที่ Haileybury นั้น ดูแล้วคนละเรื่องกับ Enfield Grammar School เลย คนที่มาเข้าเรียนล้วนเป็นผู้ดีอังกฤษ ฐานะดี อยู่ในสังคมดี ๆ พุดจาไฟเราะะ บรรยากาศก็แตกต่างกัน...Enfield Grammar School อยู่ในเมืองและเป็นโรงเรียนไปกลับ ส่วน Haileybury อยู่ในชนบท และเป็นโรงเรียนประจำ พื้นที่ใหญ่กว่ามาก”

ช่วงแรกที่เข้าไปเรียนในโรงเรียนแห่งนี้ ด.ช.เอ๊ะ ยังติดลักษณะคำพูดคำจาแบบเก่า ซึ่งถือว่าไม่ไพเราะเลยสำหรับสังคมในโรงเรียนแห่งใหม่ แต่ด้วยความอดทนของคุณครู ก็สามารถฝึกฝนจนเริ่มพูดภาษาอังกฤษแบบสำเนียงผู้ดีอังกฤษได้ภายในเวลาไม่กี่เดือน

ปัญหาที่พบบ่อย ๆ ของโรงเรียนประจำในประเทศอังกฤษคือ เด็กโตมักจะรังแกเด็กเล็ก เมื่อ ด.ช.เอ๊ะ เข้าไปเรียนใหม่ๆ ก็ถูกรังแกเช่นกัน แต่ด้วยนิสัยเกเรชอบชกต่อยที่ติดตัวมาตั้งแต่เล็กๆ ทำให้ไม่ยอมถูกรังแกอยู่ฝ่ายเดียว พอมีคนเข้ามากระราน ด.ช.เอ๊ะ ก็จะได้ตอบกลับไปโดยใช้ทักษะมวยไทย และสามารถเอาชนะเด็กต่างชาติเหล่านั้นได้ทุกครั้ง ต่อมาคุณครูได้เห็นพฤติกรรมการต่อยมวยของ ด.ช.เอ๊ะ จึงบังคับให้ขึ้นไปต่อยบนเวที โดยใช้กติกาของมวยสากล ซึ่งจะใช้ขาเตะไม่ได้ อย่างไรก็ตาม เด็กนักเรียนที่ขึ้นมาชกด้วยมักกลัวว่าจะถูก ด.ช.เอ๊ะ เตะเอาเมื่อลงจากเวที ดังนั้นจึงยอมแพ้อย่างง่ายดายที่สุดท้าย ด.ช.เอ๊ะ จึงได้เป็นแชมป์มวยของโรงเรียนไปโดยปริยาย

แม้ว่า Haileybury and Imperial Service College จะเป็นโรงเรียนที่มีสิ่งแวดล้อมที่ดี คุณครูเอาใจใส่ในการขัดเกลาลูกศิษย์ แต่กระนั้น ด.ช.เอ๊ะ ก็ยังติดนิสัยเกะกะเหรอกเเรอยู่เช่นเดิม ในเวลานั้น ด.ช.เอ๊ะ เป็นเด็กที่ไม่เอาใจใส่ใจเรื่องการเรียน ผลการเรียนจึงออกมาไม่ค่อยดีนัก แม้ว่าตัวอย่างที่ดั่งงามของคุณพ่อจะฝังอยู่ในจิตใต้สำนึกของ ด.ช.เอ๊ะ มานานแล้ว แต่สิ่งดั่งงามเหล่านั้นก็ยังไม่ได้รับการกระตุ้นให้ปรากฏออกมาเป็นพฤติกรรมที่พึงประสงค์ จนกระทั่ง ด.ช.เอ๊ะ ได้พบกับความสูญเสียครั้งใหญ่เป็นครั้งแรกในชีวิต ในเวลาต่อมา

เมื่อถึงช่วงปิดเทอม ด.ช.เอ๊ะ ก็กลับไปอยู่กับครอบครัวลิลีสโตน และได้เข้าไปอาศัยอยู่ในห้องของเจราร์ด เนื่องจากเจ้าของห้องไปรับราชการเป็นนายทหารอากาศ ตำแหน่งนักบินเครื่องบินขับไล่...

“ช่วงนั้น...เจราร์ดอายุครบ 18 ปี เลยถูกเรียกให้ไปเป็นทหารเกณฑ์ เจราร์ดสมัครเข้าไปอยู่ในกองทัพอากาศ ติดเข็มนักบิน ส่วนผมก็อายุใกล้จะ 15 ปีแล้ว ตอนนั้นเองที่ประเทศอียิปต์ตัดสินใจจะยึดคลองสุเอซ ซึ่งจริง ๆ แล้วเป็นพื้นที่ของประเทศอียิปต์ แต่ประเทศอังกฤษและฝรั่งเศสซึ่งเข้าไปยึดเอาไว้มานานก็ไม่ยอม เลยประกาศสงคราม อังกฤษกับฝรั่งเศสจึงส่งกองทัพไปบุกเพื่อครอบครองคลองสุเอซอีกครั้งหนึ่ง เจราร์ดเลยได้รับคำสั่งให้ไปรบที่นั่นด้วย ก็เลยต้องจากกันไป...แต่แล้วก็มีอยู่คืนหนึ่ง ผมกำลังนอนหลับอยู่ก็รู้สึกตัวตื่นขึ้นมา เห็นเจราร์ดยืนอยู่ข้าง ๆ เติง หน้าตาเศร้า ๆ...ผมกลัวมาก เพราะรู้ว่าเค้าไม่ได้อยู่ตรงนี้ ผมพูดอะไรไม่ออกเลย เจราร์ดยืนเศร้า ๆ อย่างนั้นประมาณ 10 นาที แล้วก็หายตัวไป วันรุ่งขึ้นตอนเช้าก็ได้รับโทรเลขว่าเค้าขับเครื่องบินแล้วเครื่องบินตก จนเสียชีวิต...”

การตายของเจราร์ดนำความโศกเศร้าครั้งใหญ่มาสู่ครอบครัวลิลีสโตน มีการประกอบพิธีทางศาสนาในโบสถ์ให้แก่เจราร์ดอย่างสมศักดิ์ศรีของนายทหารอากาศอังกฤษที่ต้องเสียชีวิตในระหว่างปฏิบัติหน้าที่ในสงคราม เสียงร้องไห้ดังระงมไปตลอดพิธีศพ

...นับเป็นความสูญเสียครั้งยิ่งใหญ่ของครอบครัวลิลีสโตน รวมทั้ง ด.ช.เอ๊ะ ด้วย...

“ผมได้รับบทเรียนเยอะมาก รู้สึกถึงภัยอันตรายของสงคราม และตั้งใจว่าต่อไปนี้จะไม่เป็นเด็กเกเร ไม่ใช่กำลังต่อสู้ทะเลาะเบาะแว้งกับคนอื่นอีกต่อไป เพราะว่าไม่ได้เกิดผลดีอะไร ล้วนแต่ทำลายชีวิต ทำลายทรัพย์สิน และตอนนั้นก็ยิ่งเสียเพื่อนสนิทไปอีก ผมก็เลยเริ่มคิดได้...”